

UUTISAIHEENA KORONAVIRUS:
ANALYYSISSÄ VENÄLÄISET
SANOMALEHDET RIA NOVOSTI JA
NOVAJA GAZETA

Sara Kuhmonen
Pro gradu -tutkielma
Turun yliopisto
Kieli- ja käännöstieteiden laitos
Humanistinen tiedekunta
Venäjän kieli
Joulukuu 2020

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta

KUHMONEN, SARA: Uutisaiheena koronavirus: Analyysissä venäläiset sanomalehdet

RIA Novosti ja Novaja Gazeta

Pro gradu -tutkielma, 53 s., 4 liitesivua.

Venäjän kieli

Joulukuu 2020

Pro gradu -tutkielman aiheena on venäläinen uutisointi Venäjän valtakunnallisesta lomasta, jonka presidentti Putin julisti maaliskuussa 2020 koronaviruksen leviämisen estämiseksi. Vuoden 2019 joulukuussa Kiinassa alkoi esiintyä keuhkokuumeetapauksia, jotka todettiin uuden koronaviruksen aiheuttamiksi hengitystieinfektioiksi. Koronavirus levisi nopeasti saavuttaen koko maapallon väestön. Terveystieteiden ja terveydenhuollon kapasiteetin ja kantokyvyn turvaamiseksi viruksen leviämistä rajoitettiin erilaisin rajoitustoimin. Yksi Venäjän rajoitustoimista oli Presidentti Putinin julistama palkallinen vapaa, jonka tarkoituksena oli kehottaa venäläisiä pysymään kotona ja näin hidastaa viruksen leviämistä.

Tutkielman aineistona on RIA Novostin ja Novaja Gazetan 18 poliittista uutisartikkelia, jotka kerättiin 25.3.-30.4.2020 väliseltä ajalta. RIA Novosti on Venäjän valtion lehti, ja Novaja Gazetaa pidetään Venäjän itsenäisimpänä sanomalehtenä.

Tutkimusmenetelmänä on kriittinen diskurssianalyysi. Diskurssianalyysin avulla analysoidaan sitä, *miten* kieltä käytetään asioiden ilmaisemiseen. Yhteiskuntatieteen näkökulmasta kriittinen diskurssianalyysi tarkastelee sitä, miten sosiaalista valtaa ja sen väärinkäyttöä synnytetään, ylläpidetään ja vastustetaan kielenkäytön avulla. Kriittinen diskurssianalyysi sopii tiedotusvälineiden tekstien analysointiin, koska tiedotusvälineiden vallankäytön luonne on kielellinen ja diskursiivinen.

Johtopäätös on, että valtion lehdessä näkyy huomattavasti enemmän vallankäyttöä kuin itsenäisessä lehdessä. Lisäksi itsenäisessä lehdessä vallankäyttö näkyy suurimmaksi osaksi Venäjän toimien arvostamisena, kun taas valtion lehdessä se liittyy presidentti Putinin ja hänen päätöksensä ylistämiseen. Koronaviruksesta ja sen aiheuttamasta kriisitilanteesta molemmat lehdet uutisoivat melko yhtäläisesti.

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Venäläisen median tutkimus.....	3
3. Koronavirus	5
3.1. Koronavirus maailmalla	6
3.2. Koronaviruksen leviäminen ja rajoittavat toimenpiteet Venäjällä	7
4. Aineisto ja metodit	11
4.1. Diskurssianalyysi.....	11
4.1.1. Kriittinen diskurssianalyysi	13
4.2. Analyysiin valitut sanomalehdet	16
4.2.1. RIA Novosti.....	16
4.2.2. Novaja Gazeta.....	18
4.3. Tutkimusperiodin valinta ja aineiston kerääminen.....	19
5. Aineiston analyysi	21
5.1. Kriisidiskurssit.....	23
5.1.1. Uhkadiskurssi	23
5.1.2. Sodankäyntidiskurssi	30
5.2. Valtadiskurssit	34
5.2.1. Sankaridiskurssi.....	34
5.2.2. Pelkodiskurssi.....	40
5.2.3. Asiantuntijadiskurssi	44
6. Pohdinta.....	47
Tutkimusaineisto ja lähteet.....	50
LIITTEET Резюме на русском языке	54

Kuvat

Kuva 1 Wuhan, Kiina. (Burtsov 2020.).....	5
Kuva 2 Venäjällä vahvistetut koronavirustartunnat. (Bofit 2020.)	10
Kuva 3 Diskurssien jaottelu suhteessa toisiinsa.	22

Taulukot

Taulukko 1 Yhteenveto tutkimusaineiston diskursseista.....	47
--	----

1. Johdanto

Vuoden 2019 joulukuussa Kiinassa alkoi esiintyä keuhkkokuumeita, jotka todettiin uuden koronaviruksen aiheuttamiksi hengitystieinfektioiksi. Alkuvuonna 2020 uusi koronavirus levisi nopeasti saavuttaen koko maapallon väestön. Suurin osa koronaviruksen aiheuttamaan tautiin (COVID-19) sairastuneista sairastaa lievän taudin, mutta vakavia tautitapauksia on havaittu etenkin riskiryhmään kuuluvilla. Koronavirus on nopeasti leviävä ja tarttuu helposti ihmisestä toiseen. (THL 2020). Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ja kansainvälisen terveysjärjestön WHO:n mukaan koronaviruksen leviämistä rajoitettiin erilaisin rajoitustoimin (Valtioneuvosto 2020).

Maailmanlaajuisesti pandemiaksi levinnyt koronavirus valtasi nopeasti myös maailman tiedotusvälineet. Tämä tutkielma käsittelee venäläisen sanomalehdistön uutisointia Venäjän valtakunnallisesta lomasta, jonka presidentti Vladimir Putin julisti koronaviruksen leviämisen estämiseksi maaliskuussa 2020. Presidentin julistama loma oli ensin viikon pituinen palkallinen vapaa, jonka tarkoituksena oli kehottaa venäläisiä pysymään kotona ja näin hidastaa viruksen leviämistä. (Zykov 2020.) Viikon jälkeen lomaa kuitenkin jatkettiin, ja se kesti koko huhtikuun ajan aina voitonpäivään 9. toukokuuta saakka (RN 28.4.2020).

Tutkimusmenetelmänä tässä tutkielmassa käytetään kriittistä diskurssianalyysiä. Diskurssianalyysissä huomio keskittyy siihen, *miten* kieltä käytetään asioiden ilmaisemiseen ja *miten* asioita ja ilmiöitä tuotetaan (Jokinen ym. 2016). Diskurssianalyysi on siis kielen käytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimusta. Diskurssianalyysissä tulkittavat diskurssit ovat merkityssysteemejä, jotka ovat joko rinnakkaisia, tai kilpailevat keskenään. Diskurssi on ”*verrattain ehyt säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemi, joka rakentuu sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentaa sosiaalista todellisuutta*”. (Jokinen ym. 2016). Riippuen asiayhteydestä, jossa kieliasultaan samanlainen sana esiintyy, se voidaan tulkita monilla eri tavoilla (Jokinen ym. 2016). Yhteiskuntatieteen näkökulmasta kriittinen diskurssianalyysi tarkastelee sitä, miten sosiaalista valtaa ja sen väärinkäyttöä synnytetään, ylläpidetään ja vastustetaan kielenkäytön avulla. Kriittinen diskurssianalyysi sopii tiedotusvälineiden tekstien analysointiin, koska tiedotusvälineiden vallankäytön luonne on kielellinen ja diskursiivinen. (Fairclough 2002, 11.)

Diskurssianalyysiin alkuhypothesien, eli alkuolettamusten tekeminen soveltuu heikosti. Siksi en muodosta alkuhypoeseja, vaan nostan aineistosta hypoeseja tarkempaan analysointiin tutkimusprosessin edetessä. Tutkielman tarkoituksena on selvittää diskurssianalyysin keinoin, millaisia diskursseja valitun uutisaiheen uutisoinnissa käytetään ja miten ne toimivat muun muassa vallankäytön välineenä.

Tutkielman primääriaineisto koostuu 18 artikkelista, jotka kerättiin kahdesta toisistaan erilaisesta venäläisestä sanomalehdestä, RIA Novostista ja Novaja Gazetasta periodin 25.3.-30.4.2020 ajalta. Tutkielmassa keskityn analysoimaan, miten nämä suosittu venäläiset uutissivustot uutisoivat Venäjän valtakunnallisesta lomasta, jonka presidentti Vladimir Putin julisti koronaviruksen leviämisen estämiseksi maaliskuussa 2020.

Tutkielman tutkimuskysymys siis on, miten koronaviruksesta ja sen vuoksi julistetusta valtakunnallisesta lomasta tiedotetaan Venäjän uutissivustoilla, ja onko uutisoinnissa uutissivustojen välillä eroavaisuuksia. Tutkielma antaa käsityksen siitä, minkälaista venäläinen uutisointi on vastaavissa kriisitilanteissa. Lisäksi tutkielma antaa näkökanta siitä, kirjoittaako Venäjän valtion lehti asioista eri tavalla kuin itsenäinen sanomalehti, ja kuinka luotettavaa venäläinen uutisointi on tästä näkökulmasta.

Tutkielma on monitieteinen. Kielitieteellisessä kehyksessä se antaa vastauksia kielen ja diskurssin roolista tiedon välittämisessä. Yhteiskuntatieteellisessä kehyksessä se antaa käsityksen venäläisestä mediasta ja poliittisesta järjestelmästä.

2. Venäläisen median tutkimus

Venäläistä mediaa on tutkittu kattavasti ja siitä on eri tutkijoilla hieman vaihtelevia näkemyksiä. Ivan Zassoursky kuvailee venäläisen mediajärjestelmän muodostumista Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen kirjassaan *Media and Power in Post-Soviet Russia*. Zassourskyn mukaan Venäjän mediamarkkinoiden kehityksessä alkoi uusi vaihe elokuun 1991 tapahtumien jälkeen. Venäjän lehdistöstä tuli itsenäinen instituutio, jollaista ei Neuvostoliitossa ennen vuotta 1991 ollut, lukuun ottamatta samizdatia. (Zassoursky 2004, 19.) Samizdat tarkoittaa maanalaisia, itsekustannettuja julkaisuja, joissa yleensä kirjoitettiin kriittiseen sävyyn Neuvostoliiton hallituksen käytännöistä.

Vuosina 1990–1992 elettiin venäläisen median kultakautta, jolloin media oli rajattomasti riippumaton Venäjän hallituksesta. Kultakauden jälkeen, vuosina 1992–1996 alkoi uuden venäläisen mediajärjestelmän muodostuminen. Ensimmäisinä vuosina, 1992–1993 media kohtasi poliittista vastustusta ja taloudellisia vaikeuksia. Väliaikainen poliittinen vakauttaminen vuosina 1994–1995 johti poliittisen pääoman aktivointiin ja propagandajärjestelmän muodostumiseen ennen vuoden 1996 presidentinvaaleja. (Zassoursky 2004, 24-25.) Poliittista pääomaa käytetään käsitteellistämään resurssien, voiman ja vaikutusvallan kasautumista poliitikolle tai puolueelle (French 2011). Poliittisen pääoman ja propagandajärjestelmän muodostumisen myötä mediasta tuli siis yhä enemmän politiikan viestinviejä. Samaan aikaan sanomalehtien rooli väheni television vallatessa tilaa mediamarkkinoilla. (Zassoursky 2004, 24-25.)

Anna Arutunya on eri mieltä Zassourskyn kanssa ja väittää kirjassaan *The Media in Russia* Neuvostoliiton romahtamisen jälkeisen lehdistön itsenäistymisen olleen vain illuusiota, ja todellisuudessa Venäjän lehdistö oli tuskin koskaan oikeasti itsenäinen. Kontrolli ja omistusoikeus määräävät, missä määrin media on itsenäinen. (Arutunyan 2009, 29.) Arutunyan kuvailee 1995–1999 vuosia oligarkkien nousuna. Median autoritaarinen asema palautui sillä erolla, että toimittajat vastasivat nyt liikemiehille kommunistisen puolueen sijaan. Kuitenkin 2000-luvulla, presidentti Vladimir Putinin aikana lehdistön ja etenkin television hallinta siirtyi takaisin maan hallitukselle. (Arutunyan 2009, 32-33.) Zassourskyn mukaan 2000-luvulta alkaen valtio kontrolloi mediaa ankarasti tv-lisenssien ja mainonnan avulla (Zassoursky 2004, 21). Kuitenkin 2000-luvulla Internetin käyttö on lisääntynyt ja sen myötä uudet sosiaalisen median muodot ovat tulleet tärkeiksi kanaviksi myös lehdistölle.

Vuoteen 2015 mennessä suosituin mediatyyppi venäläisten keskuudessa oli televisio, mutta lähetysten laatu niiden suuresta lukumäärästä huolimatta on sisällöltään ollut erittäin epätasainen. Mediakritiikki on modernin venäläisen journalismin merkittävä ongelma. Roman Bakanovin artikkelissa *Media Criticism in a Modern Russian Press* tarkastellaan Venäjän lehdistön nykyaikaisen mediakriittisyyden laadun ongelmia. Artikkelin johtopäätös on, että Venäjän lehdistön mediakritiikkiä esitetään satunnaisesti, eikä se saavuta yleisön huomiota. Lisäksi kriitikot analysoivat mediatekstejä omien intuitioidensa mukaisesti. (Bakanov 2016.)

Keväällä 2020 venäläisessä Levada-keskuksessa tehtiin kyselytutkimus, jossa osallistujilta kysyttiin, missä he useimmiten kohtaavat uutisia maailmalta ja kotimaasta. Tutkimus osoittaa, että televisio on edelleen Venäjällä eniten käytetty tietolähde. Melkein puolet kyselyyn vastanneista katselee uutisia televisiosta päivittäin. Internet ja sosiaalinen media jatkavat kasvuaan uutisten välittäjinä ja ovat suosittuja uutiskanavia etenkin nuorten venäläisten keskuudessa. Tutkimuksen mukaan venäläisten tiedonhaku on kuitenkin kaikilla tiedonhankintakanavilla kasvussa, oli sitten kyse televisiosta, Internetistä tai sosiaalisesta mediasta. (Левада-центр 2020.)

3. Koronavirus

Kiinassa joulukuussa 2019 havaittiin useita keuhkkokuumeetapauksia. Näiden hengitystieinfektioiden aiheuttajaksi todettiin uusi koronavirus, SARS-CoV-2. (THL 2020.) Tämä virus oli tuntematon, mutta muistutti SARS -koronavirusta, joka aiheutti epidemian vuonna 2003 (WHO 2020). Uuden koronaviruksen aiheuttamaa tautia kutsutaan nimellä COVID-19, joka tulee englannin kielen sanoista *corona*, *virus* ja *disease*. (THL 2020.)

Koronavirustartuntojen epäillään alkaneen kiinalaisessa Wuhanin kaupungissa vuoden 2019 joulukuun lopulla (Manninen 2020). Wuhanin kaupunki sijaitsee Manner-Kiinassa, Hubein maakunnassa (Kuva 1). Koronaviruksen epäillään lisäksi tarttuneen eläimestä ihmiseen, jonka jälkeen se alkoi levitä ihmisten keskuudessa (THL 2020).

Kuva 1 Wuhan, Kiina. (Burtsov 2020.)

Uusi koronavirus leviää ensisijaisesti pisaratartuntana, mutta sen voi saada myös kosketuksen kautta pinnoilta, joissa virus voi säilyä jopa muutaman päivän.

Koronaviruksen aiheuttama tauti on äkillinen hengitystieinfektio ja sen itämisaika on 1-14 vuorokautta. Taudin oireita voivat olla esimerkiksi kuume, yskä, nuha, väsymys, hengenahdistus ja pahoinvointi. Taudinkuva voi vaihdella lähes oireettomasta taudista vakavaan tautiin. Sairastunut henkilö voi tartuttaa muita tietämättään jo ennen oireiden alkamista. On arvioitu, että yksi tartunnan saanut voi tartuttaa 2-3 muuta henkilöä. Hyvä käsihygienia ja lähikontaktien välttäminen auttavat ehkäisemään viruksen leviämistä. (THL 2020.)

Valtaosa tartunnan saaneista sairastaa lievän taudin. Vakavia tautitapauksia ja kuolemantapauksia on eniten yli 70-vuotiailla, joilla on jo jokin perussairaus, ja jotka kuuluvat siten riskiryhmään. Euroopan tautienekhäisy- ja valvontakeskuksen (ECDC) mukaan todetuista COVID-19-tapauksista noin 20-30% on tarvinnut sairaalahoitoa ja heistä 4% on sairastanut vakavan taudin. Luku vaihtelee kuitenkin huomattavasti maiden välillä. Koronavirus on nopeasti leviävä ja tarttuu helposti ihmisestä toiseen. (THL 2020). Ympäri maailmaa asetettiin muun muassa ihmisten liikkumis- ja kokoontumisrajoituksia. Rajoitusten ja suositusten tarkoituksena oli hidastaa ja estää viruksen leviämistä, mutta ennen kaikkea turvata terveydenhuollon kapasiteetti ja kantokyky (Valtioneuvosto 2020).

3.1. Koronavirus maailmalla

Vuosien 2019 ja 2020 vaihteessa ensimmäinen ihminen kuoli Kiinassa koronaviruksen aiheuttamaan COVID-19 -tautiin (Suomen tietotoimisto 2020). Kiinassa ryhdyttiin toimiin viruksen leviämisen rajoittamiseksi heti kun tauti puhkesi. Wuhanin kaupunki eristettiin muusta maasta ja kaupunkiin asetettiin muun muassa matkustus- ja liikennerajoituksia. (Kerttula 2020.)

Tammikuun 25. päivään mennessä tartuntoja oli ympäri maailmaa 1300 ja tautiin kuolleita ainakin 41 (Manninen 2020). Tammikuun lopussa Suomessa vahvistettiin ensimmäinen koronavirustartunta Wuhanista kotoisin olevalla turistilla (Ruokangas ym. 2020) ja myös Venäjä ilmoitti ensimmäisistä tartuntatapauksistaan (Софийчук 2020).

Koronavirus levisi ihmisten keskuudessa nopeasti ja tartuntaluvut kasvoivat yhden päivän aikana tuhannella uudella tapauksella. Helmikuun 8. päivänä koronavirustartuntoja oli todettu yksin Wuhanin alueella jo 22 000. (Burtsov 2020.) Sosiaali- ja terveysministeriö nosti koronaviruksen aiheuttaman taudin yleisvaarallisten tartuntatautien joukkoon 13. helmikuuta (Vainio 2020). Maailman terveysjärjestö WHO

nosti koronaviruksen globaalin riskiluokituksen kaikkein korkeimmalle tasolle 28. helmikuuta, jolloin tartuntoja oli jo vajaa 84 000 ympäri maailmaa. (Hakkarainen 2020).

Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronavirusepidemian maailmanlaajuisesti epidemiaksi, eli pandemiaksi 11. maaliskuuta 2020. WHO:n tietojen mukaan yli 570 000 ihmistä maailman väestöstä oli jo saanut tartunnan ja yli 26 000 ihmistä oli kuollut. (RN 30.3.2020.) Koronaviruksen leviämisen estämiseksi maat lisäsivät rajoituksiaan, mutta niistä huolimatta virus jatkoi nopeaa leviämistään. Huhtikuun alussa vahvistettuja koronavirustartuntoja oli ympäri maailmaa yli miljoona ja huhtikuun puolessa välissä jo kaksi miljoonaa. (Johns Hopkins University 2020.)

3.2. Koronaviruksen leviäminen ja rajoittavat toimenpiteet Venäjällä

Venäjän koronatilastoihin on maailmalla suhtauduttu varauksella. Samaan aikaan kun ympäri maailmaa tartuntaluvut kasvoivat vauhdilla, Venäjä ilmoitti vain muutamista uusista tapauksista. Tässä tutkielmassa ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, pitävätkö Venäjän ilmoittamat tartuntaluvut paikkansa, mutta on kuitenkin syytä mainita, että Venäjän tartuntalukujen paikkansapitävyys saattaa olla kyseenalainen.

Venäjä aloitti koronaviruksen leviämistä rajoittavat toimet tammikuun 2020 lopulla. Kiinan ja Venäjän välinen raja suljettiin ja Venäjällä alettiin kehittää kahta rokotetta koronavirusta vastaan. (Niemeläinen 2020.) Tammikuun 31. päivänä venäläinen uutistoimisto TASS raportoi kahdesta ensimmäisestä Venäjällä havaitusta koronavirustartunnasta. Molemmat tartunnan saaneista olivat Kiinan kansalaisia. (Софийчук 2020.)

Helmikuussa kielto Kiinan kansalaisten pääsystä Venäjän alueelle astui voimaan. Lisäksi Venäjä rajoitti viisumien myöntämistä sekä maahantuloa Etelä-Korean kansalaisille ja iranilaisille. Helmikuun aikana karanteeniin sijoitetun Diamond Princess -risteilyaluksen matkustajista kahdella Venäjän kansalaisella diagnosoitiin uusi koronavirus, jolloin tartunnan saaneiden Venäjän kansalaisten kokonaismäärä oli kolme. Lisäksi Azerbaidžanissa vahvistettiin yksi tartunnan saanut Venäjän kansalainen, joka oli neljäs koronavirustapaus Venäjän kansalaisten keskuudessa ja ensimmäinen tartunta Azerbaidžanissa. Helmikuussa Venäjä oli kehittänyt viisi prototyyppiä rokotteista koronavirusta vastaan. (Zykov 2020.)

Maaliskuussa Venäjän koronavirustartuntojen määrä alkoi kasvaa ja maaliskuun puoleen väliin mennessä vahvistettujen koronavirustapausten määrä oli 63. Venäläinen Aeroflot keskeytti lentonsa Hongkongiin ja Venäjä alkoi rajoittaa lentojaan Eurooppaan. Venäjä sulki maarajansa Italian, Puolan ja Norjan kansalaisille, sekä keskeytti Italian, Saksan, Ranskan ja Espanjan lentojaan. Myös kansainvälinen rautatieliikenne keskeytettiin moniin maihin. Lisäksi Venäjä kielsi väliaikaisesti lääketieteellisten maskien, suojapukujen ja käsineiden viennin ulkomaille. (Zykov 2020.)

Suuret yleisötapahtumat, sekä kaikki urheilu- ja kulttuuritapahtumat peruttiin Venäjällä 16. maaliskuuta alkaen. Koulut ja yliopistot suljettiin 21. maaliskuuta ja siirryttiin etäopetukseen. Maaliskuun 19. päivään mennessä ensimmäinen venäläinen oli kuollut koronaviruksen aiheuttamaan tautiin. Samana päivänä Venäjän hallitus asetti poikkeustilan kaikille 85 alueelleen ja Venäjä keskeytti kaikenlaisten viisumien myöntämisen. Maaliskuun 25. päivänä Moskovan alueella suljettiin kirjastot, teatterit ja muut suurten väkijoukkojen tilat. Iäkkäät moskovalaiset määrättiin kotikaranteeniin. 27. maaliskuuta koronavirustartuntoja Venäjällä oli yli 1000 ja tautiin kuolleita 4. (Zykov 2020.)

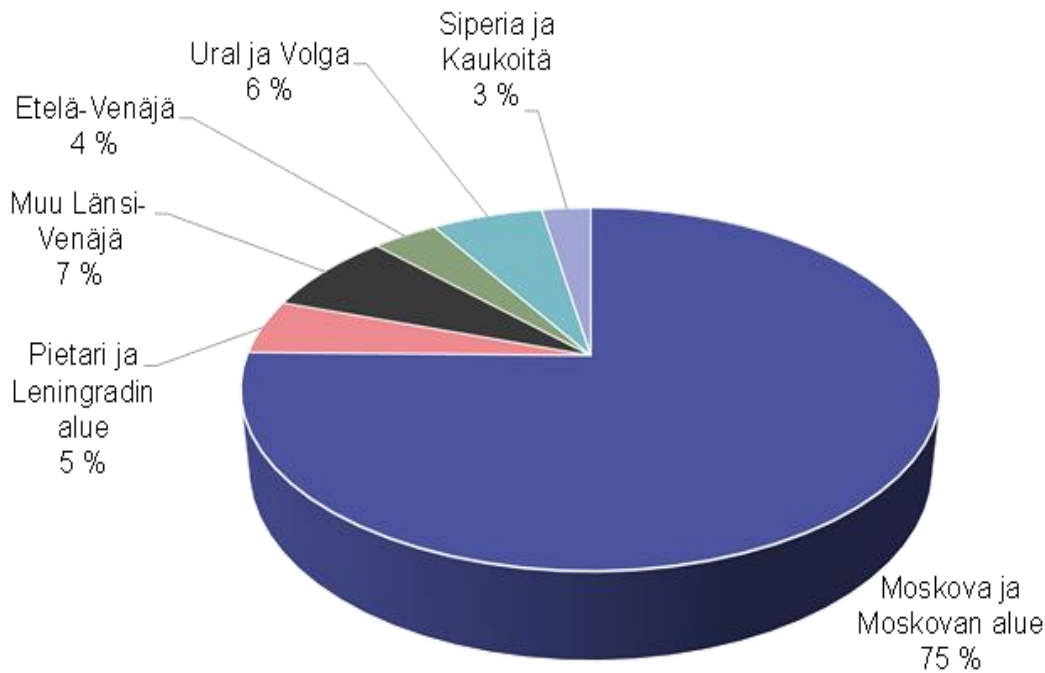
Sanomalehti Novaja Gazetan mukaan puolustusministeriö ilmoitti armeijan suorittavan harjoituksia koronaviruksen torjumiseksi ja osana näitä harjoituksia olivat karanteeni, terapeutitiset toimenpiteet, sekä alueiden ja esineiden desinfiointi. Harjoituksiin kuului myös taudin paikannus: liikennettä rajoitettiin ja asukkaita määrättiin karanteeniin, jota valvottiin droneilla ja valvontakameroilla. (NG 27.3.2020a.) Maaliskuun 28. päivänä Moskova ja Pietari sulkivat kaikki kaupat, ravintolat ja kahvilat, mutta ruokakaupat ja apteekit pysyivät auki. Tällöin myös Presidentti Putin julisti viikon pituisen valtakunnallisen palkallisen loman, jolla kehoitettiin venäläisiä pysymään kotona ja näin hidastamaan viruksen leviämistä. (Zykov 2020.)

Maaliskuun 30. päivänä Venäjän rajat suljettiin ja Moskovan alueella astuivat voimaan ulkonaliikkumisrajoitukset. Moskovan kaupunkia ei eristetty, mutta liikkumista rajoitettiin merkittävästi. Ainoastaan lähimmässä ruokakaupassa ja apteekissa käynti, sekä lemmikin ulkoilutus korkeintaan 100 metrin päässä kotoa sallittiin. (Ulkoministeriö 2020b.) Heti seuraavana päivänä samanlaiset ulkonaliikkumisrajoitukset otettiin käyttöön myös Pietarissa (Ulkoministeriö 2020a). Moskovan kaupungin duuma ehdotti 4000 ruplan sakkoa karanteenin rikkomisesta. Jos karanteenin rikkominen tapahtui toistuvasti tai autolla, sakon määrä oli 5000 ruplaa. Karanteenista karkaamisesta saattoi saada maksimissaan 40 tuhannen ruplan sakot ja jos karkaaja tartutti toisen, syyllinen saattoi

joutua jopa seitsemän vuoden vankeuteen. (NG 31.3.2020.) Venäjän koronavirustartunnat lisääntyivät nopeasti ja maaliskuun viimeisenä päivänä maan virallinen tapausluku oli jo 2337. Pelkästään Moskovan alueella tapauksia oli yli 1000. (Zykov 2020.)

Huhtikuun alussa Venäjä keskeytti kaikki ulkomaiden lentoyhteytensä (Ulkoministeriö 2020a). Presidentti Putin määräsi valtakunnallisen palkallisen loman jatkumaan koko huhtikuun ajan (Bofit 2020). Moskovan viranomaiset kehittivät QR-koodijärjestelmän, jonka avulla pystyttiin seuraamaan koronaviruspotilaiden liikkumista karanteenissa ja eristäytymismääräysten laiminlyönnistä määrättiin sakkoja. Tartuntaluvut nousivat kahdessa päivässä 2000 uudella tapauksella ja huhtikuun 5. päivänä tapauksia oli 5400. (Zykov 2020.)

Venäjän tartuntatilastot jatkoivat tasaista kasvuaan ja huhtikuun 8. päivänä Venäjällä vahvistettuja tartunnan saaneita oli vajaa 9000 ja tautiin kuolleita 63 (Правительство Российской Федерации 2020). Kuvasta 2 nähdään, että valtaosa Venäjän virustartunnoista havaittiin Moskovan alueella. Suomen Pankin Siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen mukaan Pietarin ja Leningradin alueella oli raportoitu vain 5% Venäjän koronavirustartunnoista huhtikuun 8. päivään mennessä. Viruksen testaus vaihteli kuitenkin alueittain. (Bofit 2020.) Useissa kaupungeissa vierailevat määrättiin kahden viikon karanteeniin, mutta jossain määrin tämä koski vain Moskovasta ja Pietarista saapuvia matkustajia (NG 10.4.2020).

Kuva 2 Venäjällä vahvistetut koronavirustartunnat. (Bofit 2020.)

Viikon aikana tartuntaluvut nousivat Venäjällä jyrkästi. Huhtikuun puolessa välissä tartuntatapauksia oli 24 500 ja kuolleita 200 (Правительство Российской Федерации 2020). Presidentti Putin ilmoitti uudesta toimenpidepaketista venäläisten yritysten tukemiseksi koronaviruspandemian aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien vuoksi. (Zykov 2020.) Venäläiset valmistajat moninkertaistivat suojarusteiden ja lääkkeiden tuotannon, ja Venäjälle sijoitettiin yhteensä 116 000 vuodepaikkaa koronapotilaiden hoitoon. Novaja Gazetan mukaan 28. huhtikuuta mennessä Venäjällä oli havaittu yli 93 000 koronavirustapausta. Venäjä oli ohittanut Kiinan ja Iranin ja saavuttanut kahdeksannen sijan maailmassa tapausten kokonaismäärässä mitattuna. (NG 28.4.2020). Presidentti Vladimir Putin julisti loman jatkumaan toukokuun pyhien yli. (RN 28.4.2020)

4. Aineisto ja metodit

Tutkielman ensisijainen tutkimusaineisto koostuu 18 uutisartikkelista, jotka kerättiin RIA Novostin ja Novaja Gazetan uutissivustoilta maaliskuun 2020 ajalta. Molemmilta uutissivustoilta valikoitui analyysiin yhtä monta artikkelia. Analyysiin valitut artikkelit ovat poliittisia uutisia, jotka koskevat Venäjän valtakunnallista lomaa, jonka presidentti Vladimir Putin julisti maaliskuussa 2020 koronaviruksen leviämisen rajoittamiseksi.

Tutkimusmenetelmänä käytetään diskurssianalyysiä. Diskurssianalyysi vastaa kysymykseen ”miten” ja tässä tutkielmassa analysoidaan sitä, miten venäläiset uutissivustot uutisoivat koronaviruksesta ja sen vuoksi julistetusta Venäjän valtakunnallisesta lomasta. Analyysin kohteena ovat vain uutisartikkeleiden tekstit, eli esimerkiksi artikkeleiden kuviin ei kiinnitetä lainkaan huomiota, vaikka niiden tutkiminen joissain tapauksissa kuuluukin diskurssianalyysiin piiriin.

4.1. Diskurssianalyysi

Tutkimuksissa luodaan usein alkuhypoeseja, jotka pyritään tutkimuksen avulla todistamaan oikeiksi tai kumoamaan. Diskurssianalyysiin tällaisten alkuhypoeseiden luominen soveltuu heikosti, ja sen sijaan tässä analyysimenetelmässä aineistosta nostetaan hypoeseja tarkempaa analysointia varten tutkimusprosessin edetessä. Diskurssianalyttisessä tutkimusotteessa tulkintojen perusteltavuutta ei ole mahdollista todentaa muulla tavoin kuin käymällä tiivistä keskustelua aineistonsa kanssa ja raportoimalla keskustelun kuluessa muodotuneet havainnot. Diskurssianalyysissä tarkoitus ei siis ole kirjata tekstien ominaisuuksia mekaanisesti, vaan keskustella aineiston kanssa ja tulkita tuloksia perustellusti. (Jokinen ym. 2016). Tässä tutkielmassa en siis aio rakentaa alkuhypoeseja, vaan nostan aineistosta esiin seikkoja, jotka tuntuvat mielestäni merkityksellisiltä ja käyn ikään kuin vuoropuhelua aineistoni kanssa.

Jokinen, Juhila ja Suoninen määrittelevät diskurssianalyysin ”*kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä*”. Kohteille, joista puhutaan tai kirjoitetaan, muodostetaan merkitys kieltä käyttämällä. Diskurssianalyysissä huomio keskittyy siihen, *miten* kieltä käytetään asioiden

ilmaisemiseen ja *miten* asioita ja ilmiöitä tuotetaan. (Jokinen ym. 2016.) Diskurssianalyysi on siis kielen käytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimusta.

Diskurssianalyysi ei ole vakiintunut tutkimusmenetelmä, vaan väljä teoreettinen viitekehys, jota voi soveltaa eri tarkoituksiin, riippuen tutkimuksen painopisteistä. Diskurssianalyysin käsitteet eivät ole yleispäteviä totuuksia, vaan analysoinnissa käytettäviä työvälineitä. Tässä tutkimusmenetelmässä korostuu aineistolähtöisyys ja tutkimuksen tekijän tärkein valmius on halu tunnistaa aineistosta mielenkiintoa herättäviä yksityiskohtia. Tällaisia yksityiskohtia ovat esimerkiksi asioiden moniselitteisyys ja ristiriitaisuus. (Jokinen ym. 2016).

Diskurssianalyysissä on kaksi analysoinnin tapaa: sosiaaliseen todellisuuteen keskittyvä ja valtasuhteisiin keskittyvä tapa. Diskurssianalyysissä sosiaalinen todellisuus mielletään jatkuvasti rakentuvaksi prosessiksi. Kielenkäytön ja sen avulla tuotettujen merkitysten tulkintaan vaikuttavat kulttuuriset käytänteet eli kirjoittamattomat säännöt, joita sekä tietoisesti että tiedostamattomasti noudatetaan. Diskurssianalyysin kulttuurisessa kontekstissa aineistosta pyritään löytämään seikkoja, joiden tulkinta edellyttää tutkimuksen tekijän tietoista kulttuuristen tapojen tai stereotyyppien tuntemusta. (Jokinen ym. 2016).

Diskurssianalyysissä tulkittavat diskurssit ovat merkityssysteemejä, jotka ovat joko rinnakkaisia tai kilpailevat keskenään. Jokinen, Juhila ja Suoninen määrittelevät diskurssin olevan ”*verrattain ehyt säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemi, joka rakentuu sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentaa sosiaalista todellisuutta*”. Riippuen asiayhteydestä, eli kontekstista, jossa kieliä sultaan samanlainen sana, lause tai väittäjä esiintyy, se voidaan tulkita monilla eri tavoilla. Esimerkiksi ihminen, jolla on kädessään veitsi, voi olla kokki tai murhaaja, riippuen asiayhteydestä. Murhaaja ja kokki ovat siis veitsikätisen ihmisen merkityssysteemejä, eli diskursseja. (Jokinen ym. 2016). Se, minkälaisia diskursseja tämä veitsikätinen ihminen saa erilaisissa konteksteissa, on diskurssianalyysin ydin.

Diskurssianalyysissä tarkastellaan perusteellisesti sitä, miten erilaiset diskurssit toteutuvat erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. Sosiaalisen käytännön käsite on epämääräinen. Yhteiskuntatieteiden tieteenfilosofin ja sosiaalisen toiminnan teoretikon, Raimo Tuomelan mukaan sosiaaliset käytännöt ovat kollektiivisia sosiaalisia toimintoja, jotka perustuvat yhteisesti jaettuun sosiaaliseen toimintaperusteeseen. Erilaisia käytäntötyyppejä ovat esimerkiksi tavat, traditiot ja jopa muoti. (Pihlström 2003,

57.) Tarkastelun kohteena ei siis ole yksilö, vaan yksilöiden kielenkäyttö, sekä laajemmat merkityssystemit (diskurssit), joita yksilöt toiminnassaan tuottavat. Diskurssianalyysin tarkoitus ei ole hahmottaa yksilöiden toiminnalleen tietoisesti antamaa intentiota, vaan tunnistaa nimenomaan tiedostamattomasti tapahtuvia mielenkiintoisia yksityiskohtia. (Jokinen ym. 2016).

Tunnustetun diskurssianalyysin pioneerin, Norman Faircloughin näkemyksen mukaan tiedotusvälineiden kieltä täytyy analysoida diskurssina ja analyysin on oltava osa tiedotusvälineiden diskurssianalyysia. Tavanomaisessa lingvistiksessä analyysissa teksti käsitetään laajasti: sanomalehden artikkeli on teksti, mutta niin on myös televisio-ohjelman litteraatio. Kun käytetään diskurssianalyysia, tekstin lisäksi huomiota kiinnitetään myös käytäntöihin: diskurssikäytäntöihin ja sosiokulttuurisiin käytäntöihin. Diskurssikäytäntöjä ovat tiedotustyöläisten tavat tuottaa tekstejä, yleisön tavat vastaanottaa tekstejä, sekä tiedotusvälineiden tekstien yhteiskunnallinen jakautuminen. Faircloughin mukaan diskurssikäytännön kontekstin osat voivat muodostua sosiokulttuuristen käytäntöjen tasoista, eli erityisistä sosiaalisista tilanteista, institutionaalisista viitekehyksistä, ja laajemmasta yhteiskunnallisesta yhteydestä. (Fairclough 2002, 28-29.)

4.1.1. Kriittinen diskurssianalyysi

Norman Fairclough on kehittänyt kriittistä diskurssianalyysia ja on sitä mieltä, että tämä analyysitapa sopii parhaiten tiedotusvälineiden tekstien analysointiin. Koska tässä tutkielmassa analysoidaan venäläisiä uutisartikkeleita, analyysin työkaluna hyödynnetään kriittistä diskurssianalyysia. Sosiaaliset käytännöt ja kielenkäyttötavat ovat sidoksissa syy- seuraussuhteisiin, joita normaalioloissa tuskin huomataan. Tämän huomioon ottaminen tarkoittaa analyysitavan ”kriittisyyttä”. (Fairclough 2002, 75.)

Faircloughin mukaan kielenkäytön ja vallankäytön välinen yhteys on monille epäselvä. Kieli on kuitenkin vallankäytölle elintärkeä. Esimerkiksi toimittajan ja poliitikon välisessä haastattelussa on oletuksia oikeuksista ja suhteista, ja näissä oletuksissa on ideologista potentiaalia: toimittajalla on oikeus haastaa poliitikko, koska hän ”puhuu kansan puolesta”. Oletukset muotoutuvat sen mukaan, minkälaiset valtasuhteet ryhmien välillä vallitsevat. Käytäntöihin osallistumattomat ihmiset eivät näe oletuksia ja

valtasuhteita ryhmien välillä, mikä osaltaan myös ylläpitää näitä valtasuhteita. (Fairclough 2002, 75.)

Yhteiskuntatieteen näkökulmasta kriittinen diskurssianalyysi tarkastelee sitä, miten sosiaalista valtaa ja sen väärinkäyttöä synnytetään, ylläpidetään ja vastustetaan kielenkäytön eli tekstin ja puheen avulla. Kriittinen diskurssianalyysi sopii tiedotusvälineiden tekstien analysointiin, koska tiedotusvälineiden vallankäytön luonne on kielellinen ja diskursiivinen (Fairclough 2002, 11). Aineistoni koostuu uutisartikkeleista ja uutisoinnissa käytetään aina jossain määrin hyväksi vallankäyttöä. Kriittinen diskurssianalyysi on siis luonteva menetelmä sekä tutkielman aiheen, että aineiston kannalta.

Kriittisessä diskurssianalyysissä kielenkäytön näkökulmia on kaksi: kieli yhteiskunnallisena tuotoksena ja kieli yhteiskunnallisena vaikuttajana. Analyysin kohteena on näiden näkökulmien välinen yhteys. Kielenkäyttö, eli jokainen teksti muodostaa, muotoilee ja ylläpitää samanaikaisesti sosiaalisia identiteettejä, sosiaalisia suhteita sekä tieto- ja uskomusjärjestelmiä. Luovalla kielenkäytöllä voi muuttaa identiteettejä, suhteita ja järjestelmiä. Se, käytetäänkö tapauksessa tavanomaista vai luovaa kielenkäyttöä, riippuu yhteiskunnallisista olosuhteista. (Fairclough 2002, 76.)

Fairclough nimittää “diskurssijärjestyksiksi” ryhmien diskursiivisia käytäntöjä eli tavanomaisia kielenkäyttötapoja. Diskurssijärjestys muodostuu kaikista niistä diskurssityypeistä, eli genreistä ja diskursseista, joita siinä käytetään. Faircloughin mukaan kriittisessä diskurssianalyysissä diskurssi on kieli, jolla tietty sosiaalinen käytäntö representoidaan tietyistä näkökulmista. (Fairclough 2002, 77.) Representoinnissa valitaan se, mitä kuvaukseen sisällytetään ja mitä ei, eli mikä on ensisijaista ja mikä toissijaista (Fairclough 2002, 13). Genre taas on kielenkäyttöä, joka yhdistetään tiettyyn käytäntöön ja joka muodostaa jonkun tietyn sosiaalisen käytänteen, kuten haastattelun (haastattelun genre) tai hyödykkeen mainostamisen (mainosgenre). Jokaisen diskurssityypin analyysiin, eli myös tiedotusvälineiden analyysiin kuuluu kaksi toisiaan täydentävää kiinnekohtaa: diskurssijärjestys ja viestintätilanteet. (Fairclough 2002, 77-78.)

Viestintätilanteen kriittinen diskurssianalyysi erittelee tekstin, diskurssikäytännön ja sosiokulttuurisen käytännön keskinäisiä suhteita. Fairclough määrittelee diskurssikäytännön tekstin tuotannon ja tekstin kulutuksen prosesseiksi. Sosiokulttuurisella käytännöllä hän viittaa sosiaaliseen ja kulttuuriseen yhteyteen, jonka osa kyseinen viestintätapahtuma on. Sosiokulttuurisen käytännön näkökulmia ovat

esimerkiksi joukkoviestinnän luonne ja laajempi kulttuurinen konteksti, sekä tiedotusvälineiden talous ja politiikka. (Fairclough 2002, 78-79.)

Mediatekstien kielen analysointi havainnollistaa tiedotusvälineiden tarjontaa kolmelta kannalta: Miten maailma, kuten tapahtumat, suhteet, ym. representoidaan? Minkälaisia identiteettejä on annettu ohjelman tai tarinan esiintyjille, joita ovat esimerkiksi toimittajat, yleisöt ja ”kolmannet osapuolet”, joihin viitataan tai joita haastatellaan? Mitä suhteita on rakennettu osallistujien, eli toimittajan ja yleisön tai poliitikon ja yleisön välille? (Fairclough 2002, 14.)

Tekstissä rakentuvat aina samanaikaisesti representaatio, identiteetti ja suhteet. Jo yhtä kirjoitettua virkettä analysoitaessa voidaan tarkastella, miten siinä tulevat esiin tietyn sosiaalisen käytännön representointi, tietynlaisen kirjoittaja- ja lukijaidentiteetin rakentaminen, sekä kirjoittajan ja lukijan välisen suhteen rakentaminen. (Fairclough 2002, 80.) Analysoitavat tekstit ovat ikään kuin vaihtoehtojen kokoelmia, joissa tekstiin valikoituneet vaihtoehdot kuuluvat isompaan mahdollisten vaihtoehtojen joukkoon. Kielellisten muotojen, sanastollisten ja kielipiillisten vaihtoehtojen joukosta valitaan, kuinka jotain asiaa representoidaan, millä tavoin teksti osoitetaan lukijalle ja mitä identiteettejä tuodaan esiin. Nämä valinnat johtavat siihen, mitä diskursseja käytetään. (Fairclough 2002, 88-89.) Tekstin analyysissä tekstin varsinaisen sisällön lisäksi on yhtä tärkeää tutkia, mitä tekstistä puuttuu, eli ne presentaatiot ja identiteettien ja suhteiden rakenteet, joita tekstistä ei löydy. (Fairclough 2002, 80.)

Luovaksi diskurssikäytännön tavaksi kutsutaan tapaa sekoittaa genrejä ja diskursseja keskenään. Diskursiivinen luovuus johtuu yhteiskunnallisista olosuhteista, ei yksilöiden luovista ominaisuuksista. Analyysin kannalta mielenkiintoista on luovan diskurssikäytännön luonne ja tekstin moniaineksisuus, sekä näiden yhteys ympäröivään sosiokulttuuriseen käytäntöön. Tiedotusvälineiden tekstit ovat alttiita yhteiskunnallisille muutoksille, ja luonteeltaan keskeneräiset ja sekavat yhteiskunnalliset muutokset käyvät ilmi tekstien moniaineksisuudesta ja ristiriitaisuudesta. Yhteiskunnalliset ja kulttuuriset ristiriidat tulevat esiin moniaineksisissa teksteissä, ja siksi tiedotusvälineiden diskurssianalyysissä on keskitettävä diskursiiviseen luovuuteen ja moniaineksisuuteen. (Fairclough 2002, 82-84.)

4.2. Analyysiin valitut sanomalehdet

Tähän tutkielmaan on valittu analysoitavaksi kaksi venäläistä sanomalehteä, RIA Novosti ja Novaja Gazeta. Valitsemisperuste näille sanomalehdille on se, että ne eroavat toisistaan mahdollisimman paljon: RIA Novosti (RN) on valtio-omisteinen sanomalehti, ja Novaja Gazeta (NG) voisi kutsua Venäjän itsenäisimmäksi sanomalehdeksi. Tutkielmassa analysoidaan näiden kahden uutissivuston uutisointia Venäjän kansallisesta lomasta, jonka presidentti Putin asetti koronaviruksen leviämisen rajoittamiseksi maaliskuun 28. päivänä vuonna 2020. Seuraavaksi kerron hieman tarkemmin valituista sanomalehdistä.

4.2.1. RIA Novosti

RIA Novostin historia voidaan jäljittää vuoteen 1941, jolloin perustettiin Neuvostoliiton tiedotustoimisto Sovinform laatimaan raportteja sodan eturintaman tilanteesta, työstä kotirintamalla, sekä radion, sanomalehtien ja aikakauslehtien partisaaniliikkeistä. Vuonna 1944 Sovinformin tiedotteita alettiin jakaa myös ulkomailla. Sovinformista tuli Neuvostoliiton julkisten organisaatioiden johtava uutistoimisto ja vuonna 1961 se sai uuden nimen, uutistoimisto Novosti. Novosti julkaisi tietoja Neuvostoliitosta ulkomailla sekä tutustutti Neuvostoliiton kansalaiset ulkomaalaisten elämäntapoihin. (Harding 2012, 60.)

Neuvostoliiton valtionpäämiehen, Mihail Gorbatšovin vuoden 1990 asetuksen mukaan uutistoimisto Novostin tehtävä oli tarjota informaatiotukea valtion sisä- ja ulkopoliitikalle. Seuraavien vuosien asetukset jatkoivat uutistoimiston ankkurointia valtiolle. Vuonna 2004 uutistoimisto nimettiin taas uudelleen, ja siitä tuli Venäjän liittovaltion uutistoimisto RIA Novosti. (Harding 2012, 60.) Nimi RIA tulee venäjän kielen sanoista *Rossijskoe informatsionnoe agentstvo*, mikä tarkoittaa Venäjän tietotoimistoa.

Venäjän presidentti Vladimir Putin allekirjoitti asetuksen Venäjän valtion tiedotusvälineiden toiminnan tehostamiseksi 9. joulukuuta 2013. Asetuksessa Putin päätti perustaa uuden kansainvälisen tiedotustoimiston Rossija segodnja, ja siirtää Venäjän valtion yleisradioyhtiö Golos Rossiin sekä kansainvälisen uutistoimisto RIA Novostin hallintaoikeudet Rossija segodnjalle. (Президент России 2013.)

RIA Novostin kohderyhmä on venäjänkielinen yleisö. RIA Novosti uutisoi ria.ru-verkkosivuston kautta ja se on venäjänkielisen internetin johtava uutissivusto. (Россия сегодня 2020a.) RIA Novosti harjoittaa monenlaista toimintaa, kuten ulkomaisen median seurantaa, sekä lehdistötilaisuuksien ja paneelikeskustelujen järjestämistä. RIA Novostin verkkosivut on käännetty lukuisille eri kielille, ja niillä julkaistaan muun muassa uutisia, arvosteluja, analyysyjä, haastatteluja, kuvia ja videoita. Artikkeleita ja uutisia julkaistaan muutaman minuutin välein kellon ympäri, joten päivittäin syntyy valtava määrä materiaalia. (Harding 2012, 61.)

Maaliskuussa 2020 RIA Novosti teki absoluuttisen yleisöennätyksen, mikä saattaa johtua koronavirukseen liittyvästä uutisoinnista. Google Analyticsin mukaan verkkosivustolla oli yli 95 miljoonaa käyttäjää, mikä on 70% enemmän kuin saman vuoden helmikuussa. Mediascopen tutkimuksen mukaan Internetin käyttäjien määrä Venäjällä vuonna 2019 oli 95,9 miljoonaa. Tämän perusteella ria.ru-verkkosivuston maaliskuun yleisö oli melkein yhtä suuri kuin venäläisten Internet-käyttäjien yleisö kokonaisuudessaan. (Россия сегодня 2020b.)

RIA Novosti –uutissivusto on esimerkki hallitsevasta valtavirran tiedotusvälineestä. Sen lisäksi, että sivusto on valtion hallinnassa ja tukee hallituksen politiikkaa ja toimintaa, sillä on suurena ja kansainvälisenä liittovaltion virastona resurssit myös levittää laajasti sisältöä ja toimituksellista mielipidettä. (Harding 2012, 61.)

Keväällä 2020, kuten muutkin uutistoimistot, RIA Novosti julkaisi uutisia uuteen koronavirukseen ja sen aiheuttamaan tautiin liittyen. RIA Novostilla on myös oma sivustonsa, jossa se uutisoi koronaviruksen leviämisestä. (РИА Новости 2020.)

4.2.2. Novaja Gazeta

Vuonna 1993 monet venäläiset sanomalehdet olivat taloudellisen katastrofin partaalla. Silloin Moskovan laadukkaiden politisoitujen julkaisujen markkinoille ilmestyi kolme uutta päivälehteä, joista yksi oli Novaja Yezhednevnaja Gazeta. Aluksi tätä lehteä julkaistiin nimensä mukaisesti päivittäin. (Zassoursky 2004, 25.) Vuonna 1996 lehti rekisteröitiin sen nykyisellä nimellään Novaja Gazeta, ja nykyään se julkaistaan kolme kertaa viikossa: maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin.

Novaja Gazeta on mahdollisesti jopa tunnetuin itsenäinen media Venäjällä. Se perustettiin tavoitteenaan kertoa totuus Venäjän ja maailman tapahtumista pelottomasti ja ilman sensuuria. Novaja Gazeta tunnetaan kriittisenä ja vapaana mediana, joka perustamisestaan lähtien on pysynyt sananvapauden, rohkeiden tutkimusten ja ihmisoikeuksien suojelemisen edelläkävijänä. Tämän seurauksena jopa kuusi lehden toimittajaa on saanut surmansa, ja monet lehden toimittajat ovat joutuneet väkivaltaisten hyökkäysten kohteeksi. (Azhgikhina 2018.) Novaja Gazetalla on kuitenkin myös toinen ennätys, nimittäin sen toimittajat ovat saaneet työstään useita palkintoja, ja se on ollut ehdolla jopa Nobelin rauhanpalkinnon saajaksi. (Manninen 2015.)

Novaja Gazeta toimii myös verkossa osoitteessa novayagazeta.ru, jossa se päivittyy joka päivä.

4.3. Tutkimusperiodin valinta ja aineiston kerääminen

Tutkielmassa analysoidaan, miten uutissivustot uutisoivat Venäjän kansallisesta lomasta, jonka presidentti Putin asetti koronaviruksen leviämisen rajoittamiseksi maaliskuun 28. päivänä. Tutkimusperiodiksi valikoitui 25.3.-30.4.2020, koska ensimmäiset uutiset aiheesta julkaistiin 25. päivänä maaliskuuta, ja Putin määräsi ensimmäisen kerran loman jatkumaan huhtikuun loppuun saakka. Jotta tutkimusperiodi ei olisi liian pitkä eikä tutkielmaan valikoituisi liian suurta määrää aineistoa tutkittavaksi, maaliskuun lopun lisäksi valitsin periodin jatkumaan koko huhtikuun ajan. Tämä on hyvä ajanjakso uutisten analysoimiseen myös siksi, että se rajaa uutiset juuri valtakunnallisen loman ajalle. Tutkimusaiheen käsittely on siis reaaliaikaista.

Analysoitava aineisto on kerätty uutissivustoilta käyttämällä hakusanaa *нерабочие дни* (nerabotšie dni, eli vapaapäivät) ja sen jälkeen seulomalla hakukoneen antamat artikkelit analyysin kannalta järkevään määrään. Hakusanan valintaan vaikutti se, mitä sanaa lomasta käytettiin venäläisessä uutisoinnissa. Ensin Putin julisti viikon pituisen valtakunnallisen lomaviikon, jota kutsuttiin nimellä *нерабочая неделя* (nerabotšaja nedelja, eli vapaaviikko). Sen jälkeen hän määräsi loman jatkumaan, jolloin lomasta alettiin puhua sanalla *нерабочие дни* (nerabotšie dni, eli vapaapäivät). Lomaa kuitenkin jatkettiin yhä, jolloin vakiintui käsite *нерабочие недели* (nerabotšie nedeli, eli vapaaviikot). Valitsin käytettäväksi hakusanaksi *нерабочие дни* (nerabotšie dni, eli vapaapäivät) koska siihen käytännössä lukeutuu kaikki edellä mainitut käsitteet.

Lisäksi rajasin aihetta tarkemmin ja valitsin artikkelit, jotka koskevat vain poliittisia uutisia. Tutkielmassani aion keskittyä poliittisiin uutisiin koskien Venäjän valtakunnallista lomaa. Jätän siis huomiotta sellaiset uutiset, joissa kerrotaan esimerkiksi, mitkä yritykset eivät sulkeutuneet loman ajaksi, miten paljon eri alat menettivät tulojaan, ja niin edelleen. Keskityn siis vain uutisiin, joissa kerrotaan poliittisista päätöksistä koskien valtakunnallisia vapaapäiviä.

Kerätessäni aineistoa, määritin ria.ru –sivuston hakusanaksi *нерабочие дни* (nerabotšie dni), ja hakukone antoi minulle yli 800 julkaisua. Rajasin haun koskemaan valittua tutkimusperiodia 25.3.-30.4.2020 ja kone antoi 220 julkaisua. Kävin näiden julkaisujen otsikot läpi, ja valitsin yhteensä yhdeksän julkaisua, jotka koskevat poliittisia päätöksiä valtakunnallisista vapaapäivistä. Mielestäni tämä oli järkevin tapa rajata aineistoa, ottaen huomioon sen, miten paljon materiaalia uutissivustolle ilmestyy muutamissa minuuteissa.

Novaja Gazetan aineiston keräsin samalla tavalla. Määritin novaygazeta.ru -sivuston hakusanaksi *нерабочие дни* (nerabotšie dni) ja hakukone antoi minulle 270 julkaisua. Rajasin haun koskemaan valittua tutkimusperiodia ja kone antoi 62 julkaisua. Kävin myös nämä otsikot läpi ja analysoitavaksi valikoitui yhdeksän poliittista uutista. Näin ollen tutkimusaineistooni valikoitui yhtä monta uutisartikkelia kummastakin sanomalehdestä.

Vaikka Venäjän valtakunnalliseen lomaan liittyviä uutisia oli paljon enemmän, valitsin analyysiä varten 18 poliittista uutista. Diskurssianalyysissä aineisto ei saa olla liian suuri, sillä muuten tutkija voi hukkaa valtavaan tekstimäärään ja kadottaa kyvyn analysoida yksityiskohtaisesti tekstien kielenkäyttöä. Määrällisesti suuri aineisto ei siis takaa onnistunutta tutkimusta, eikä aineiston kasvattaminen lisää tutkimuksen tiedollista arvoa. Valitun ilmiön tutkimiseen diskurssianalyysin keinoin voi siis riittää pienikin määrä tekstiä. (Potter & Wetherell 1987.)

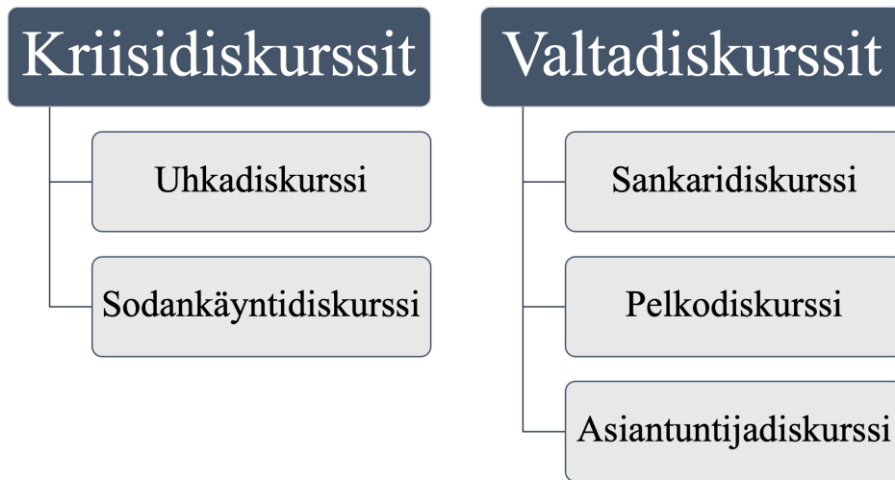
5. Aineiston analyysi

Kuten aiemmin esitin, diskurssianalyysi on tutkimusmenetelmänä teoreettinen viitekehys, eikä sitä toteuteta tietyn mallin mukaisesti. Analyysi perustuu siis tutkijan huolelliseen aineistoon perehtymiseen ja sen pohjalta tehtyihin valintoihin. Seuraavaksi havainnollistan, miten aineiston analyysi eteni tässä tutkielmassa.

Aloitin analyysin etsimällä valituista artikkeleista mielenkiintoa herättäviä yksityiskohtia ja vertailemalla artikkelien kielenkäyttöä toisiinsa. Tunnistin heti aineistosta ensimmäisen diskurssin, valtdiskurssin, jonka esittelen tarkemmin tuonnempana. Valtion lehdessä, RIA Novostissa vallankäyttö näkyi voimakkaasti, joten sen tunnistaminen oli helppoa. Toinen esiin nostamani diskurssi oli aiheen kannalta melkein itsestään selvä. Annoin sille nimeksi kriisidiskurssi. Kaikki analyysiin valikoituneet uutisartikkelit käsittelevät koronaviruksen leviämistä estävää toimenpidettä, joten on ilmeistä, että niissä kerrotaan myös maailmalla vallitsevasta kriisitilanteesta.

Diskurssien tunnistamiseksi analysoin kaikki tutkielmaan valikoituneet uutistekstit tarkasti ja yksityiskohtaisesti ensin erikseen ja sitten vertailemalla artikkelien kielellisiä ominaisuuksia toisiinsa. Lopulta nämä kaksi aiheeni kannalta ilmeistä diskurssia nousivat muodostamaan kahta diskurssiryhmää, joiden alle jaottelin kaikki aineistosta löytämäni diskurssit (kuva 3).

Diskurssit, jotka koskevat koronauutisointia Venäjän valtakunnallisesta lomasta

Kuva 3 Diskurssien jaottelu suhteessa toisiinsa.

Analyysin perusteella uutisointiin sisältyvät diskurssit, jotka nimesin seuraavasti: Kriisidiskursseja ovat uhkadiskurssi ja sodankäyntidiskurssi, valtakunnalliset diskurssit ovat sankaridiskurssi, pelkodiskurssi ja asiantuntijadiskurssi. Kaikista uutisartikkeleista ei löytynyt kaikkia valitsemiani diskursseja, mutta yksi diskurssianalyysin tehtävistä onkin huomata, mitä tekstistä puuttuu, eli ne presentaatiot ja identiteettien ja suhteiden rakenteet, joita tekstistä ei löydy (Fairclough 2002, 80). Seuraavaksi esittelen tarkemmin tutkimusaineiston diskurssit ja ne tekstikatkelmat, joista kyseinen diskurssi ilmenee.

5.1. Kriisidiskurssit

Millä tavoin tilanteen kriittisyyttä käsitellään uutisissa? Miten tilanteen vakavuus tulee esiin? Miten maailmantilannetta kuvaillaan ja miten siitä kerrotaan uutisissa erilaisin kielenkäytön keinoin? Näihin kysymyksiin vastaavat aineistosta tunnistamani uhkadiskurssi ja sodankäyntidiskurssi.

Koronavirus näyttäytyy uutisoinnissa vaarana ja ulkopuolelta tulevana uhkana. Kielenkäyttöä, jolla uutisoinnissa korostetaan koronatilanteen vakavuutta, kutsun **uhkadiskurssiksi**. Uhkadiskurssi näkyy esimerkiksi tekstikatkelmissa, joissa kerrotaan epidemian huipun olevan vielä edessä tai ilmoitetaan sen hetken tartunta- ja kuolemantapausrakia.

Koronavirus näyttäytyy venäläisessä uutisoinnissa vihollisena, jota vastaan taistellaan ja puolustaudutaan. Yllätyksekseni tällaista kielenkäyttöä näkyy venäläisessä koronauutisoinnissa paljon. Nimesin tämän diskurssin **sodankäyntidiskurssiksi**. Siihen sisältyvät sanastolliset ja kielelliset elementit, jotka viittaavat sodankäyntiin. Sodankäyntidiskurssiin kuuluu myös teksteissä esiin tuleva yhteisöllisyys ja kannustuspuhe, kuten ”olemme kaikki yhdessä”, ”tulevaisuus on meidän käsissämme” ja ”kaikkien on toimittava”.

5.1.1. Uhkadiskurssi

Uhkadiskurssia on havaittavissa melkein jokaisessa analyysiin valikoituneessa uutistekstissä. Uhkadiskurssi näkyy niissä katkelmissa, joissa koronaviruksen ja maailmantilanteen representoinnissa korostuu tilanteen vakavuus.

"Свое обращение президент начал со слов о ситуации в мире. Он отметил, что во многих странах продолжает нарастать число заболевших, под ударом оказалась вся мировая экономика, прогнозируется ее спад." (RN 25.3.2020b)

Putin aloittaa vetoamuksensa kertomalla, että monissa maissa tartuntatapausten määrä kasvaa, maailmantalous kärsii ja taantumaa on ennustettavissa. Tässä luetellut koronaviruksen aiheuttamat maailmantilanteen kannalta tuhoisat seuraukset näyttävät viruksen selkeästi uhkana. Mielikuva viruksesta uhkana näkyy myös RIA Novostin artikkelissa, jossa mainitaan, että virus tarttuu myös sellaisten ihmisten kautta, joilla ei

ole oireita: *"Надо напомнить, что он передается в том числе через людей, у которых не проявляются симптомы"* (RN 3.4.2020). Uhkadiskurssi on tässäkin selkeä: jos virus voi tarttua myös oireettomalta ihmiseltä, tilanne on vakava.

Uhkadiskurssi näkyy selvästi myös Novaja Gazetan artikkelissa, jossa Venäjän federaation kuluttajansuoja- ja hyvinvointiviraston johtaja Anna Popovan mukaan tartunnan saaneiden kaikkia kontakteja ei ole enää mahdollista jäljittää: *"Все контакты зараженных отследить уже невозможно"* (NG 1.4.2020). Tällä luodaan kuva pitkälle edenneestä taudista, jota on vaikea pysäyttää. Tämä kielenkäyttötapa edustaa selkeästi uhkadiskurssia. Kuitenkin yksi koko aineiston selkeimmin näkyvistä uhkadiskursseista on havaittavissa Novaja Gazetan seuraavassa artikkelissa, jossa presidentti Putin sanoo, että ”uhka on edelleen olemassa”, eikä epidemian huippu Venäjällä ole vielä ohi: *"Угроза сохраняется, а пик эпидемии в нашей стране еще не пройден"* (NG 2.4.2020). Samalla tavalla on kirjoitettu myös RIA Novostin saman päivän artikkelissa: *"пик эпидемии пока не пройден"* (RN 2.4.2020).

Seuraava uhkadiskurssin muoto ei ole niin selkeä kuin aiemmissä katkelmissa, mutta se on tunnistettavissa. Novaja Gazetan artikkelissa kerrotaan, että monilla alueilla rajoituksia on lisätty: *"В ряде регионов усилили ограничения"* (NG 10.4.2020). Rajoitusten lisääminen kertoo myös lisääntyneestä uhasta ja liittyy siten uhkadiskurssiin. Samalla tavoin uhkadiskurssi kulkee läpi koko Novaja Gazetan artikkelin, jonka mukaan puolustusministeriö ilmoitti armeijan suorittavan harjoituksia koronaviruksen torjumiseksi ja osana näitä harjoituksia ovat karanteeni, hoitotoimenpiteet, sekä alueiden ja esineiden desinfiointi:

"В рамках этого этапа проверки они отработают весь комплекс «карантинных и лечебных мероприятий, а также дезинфекции местности и объектов в назначенных районах»." (NG 27.3.2020a)

Harjoitukseen kuuluu myös taudin paikannus: ”liikennettä rajoitetaan ja asukkaita määrätään karanteeniin”. Karanteenia valvotaan droneilla ja valvontakameroilla:

"На месте ограничат движение транспорта и введут карантин для жителей – для его соблюдения организуют патрулирование местности с применением беспилотников и камер видеонаблюдения." (NG 27.3.2020a)

Nämä lisääntyneet toimenpiteet ja rajoitukset kuuluvat uhkadiskurssiin, koska ne viestivät siitä, että virus on vaarallinen, eikä sen leviämiselle saa antaa mahdollisuutta.

Uhkadiskurssi ilmenee uutisteksteissä kuitenkin useimmiten sanastollisina valintoina, kuten seuraavissa katkelmissa:

"Неделя выходных дней позволит принять предполагаемый в ближайшее время массированный удар коронавируса и по возможности минимизировать риски заражения, заявил член комитета Госдумы по охране здоровья, доктор медицинских наук Борис Менделевич. [...] В Италии пошла лавина именно из-за упущенных первых недель, и далее уже разразился пик заболевания." (RN 25.3.2020a)

"По словам Путина, сейчас крайне важно предотвратить угрозу быстрого распространения коронавируса." (RN 25.3.2020b)

Ensimmäisessä RIA Novostin katkelmassa mainitaan sanat ”koronaviruksen isku” (*удар коронавируса*) ja ”infektoriski” (*риски заражения*). Lisäksi mainitaan Italia, jossa taudin huippu puhkesi, koska ensimmäisinä viikkoina myöhästyttiin rajoitustoimien kanssa. Katkelmassa käytetään sanavalintaa ”lumivyöry”, jolla korostetaan tilanteen kriittisyyttä. Nämä sanavalinnat tunnistan uhkadiskurssiksi. Toisessa katkelmassa Putinin mukaan on hyvin tärkeää estää viruksen leviämisen uhka. On sanomattakin selvää, että sana ”uhka” (*угроза*) kuuluu uhkadiskurssiin. Lisää sanastollisia seikkoja, joista uhkadiskurssi ilmenee, on tunnistettavissa RIA Novostin artikkelissa, jonka mukaan on parasta ryhtyä varotoimenpiteisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja niin kauan kuin mahdollista viruksen leviämisen estämiseksi:

"Лучше предпринимать предупредительные меры как можно раньше и на тот срок, который позволит, чтобы вирус не распространялся." (RN 3.4.2020)

Tekstikatkelman sanavalinta ”niin kauan kuin mahdollista” (*как можно раньше и на тот срок, который позволит*) antaa lukijalle vaikutelman siitä, kuin aika olisi loppumassa kesken. Tämä liittyy myös mielikuvaan uhasta. Ryhtyminen ”varotoimenpiteisiin” (*предупредительные меры*) taas kertoo, että jotain on tehtävä valloillaan olevan kriisitilanteen kuriin saamiseksi.

Seuraava uhkadiskurssimuoto ei näy aivan niin selvästi, mutta on kuitenkin tunnistettavissa RIA Novostin artikkelissa, jossa parlamentaarikko painotti olevansa syvästi vakuuttunut siitä, että taistelu viruksia vastaan alkaa itsestämme.

"Я глубоко убежден, что любую борьбу с вирусами надо начать с себя, и в наших руках не допустить масштабного распространения вируса" - подчеркнул парламентарий." (RN 25.3.2020a)

Sanavalinnoilla ”painottaa” (*подчеркнул*) ja ”syvästi vakuuttunut” (*глубоко убежден*) annetaan lukijalle jälleen kuva tilanteen vakavuudesta. Tässä katkelmassa on nähtävissä myös sodankäyntidiskurssi, mutta esittelen sen tarkemmin luvussa 5.1.2. Tilanteen

vakavuutta ja sitä kautta uhkadiskurssia valaisevat paremmin sanavalinnat artikkelin seuraavassa kappaleessa:

"Главное, чтобы в эту нерабочую неделю люди не собирались в компании, чтобы что-то отпраздновать, а выход в магазин происходил только в случае крайней необходимости. <...> Также необходимо, чтобы старшее поколение было на 100% изолировано" (RN 25.3.2020a)

Tässä katkelmassa duuman terveydensuojelukomitean päällikkö totesi, että tärkeintä on, etteivät ihmiset vapaaviikon aikana kokoontuisi, ja kauppaan mentäisiin vain ”häätätilanteessa” (*в случае крайней необходимости*). Sanavalinta ”häätätilanteessa” representoi vaaraa. Lisäksi komitean päällikön mukaan vanhemman sukupolven on oltava ”100% eristyksissä” (*на 100% изолировано*). Tässä käytetty valinta ”100%” on vielä jyrkempi ilmaisu, kuin esimerkiksi ”täysin”. Tämä sanavalinta vaikuttaa lukijaan uskottelevasti ja antaa kuvan siitä, että tilanne on otettava vakavasti.

Samalla tavoin uhkadiskurssi näkyy sanavalintojen kautta seuraavassa RIA Novostin artikkelin katkelmassa:

"Ситуация с коронавирусом остается тревожной, и федеральные, и столичные власти говорят о том, что количество заболевших не уменьшается. По мнению Минздрава, режим самоизоляции может быть продлен и на майские праздники." (RN 24.4.2020)

Uhkadiskurssi näkyy tässä tekstikatkelmassa selkeästi seuraavien ilmaisujen myötä: ”tilanne on hälyttävä” (*Ситуация [...] тревожной*), ”tapausten määrä ei vähene” (*количество заболевших не уменьшается*) ja ”karanteenia voidaan joutua pidentämään” (*режим самоизоляции может быть продлен*). Nämä sanavalinnat representoivat tilanteen vakavuutta ja edustavat siksi uhkadiskurssia. Artikkelin mukaan lisäksi sairastuvuuden taso ja hoitolaitosten valmiustaso eivät salli poistaa rajoituksia.

"Уровень заболеваемости, уровень готовности наших медицинских учреждений <...> не позволяет все-таки сейчас снимать ограничения, в которых мы живем." (RN 24.4.2020)

Jos virus jatkaa leviämistään, hoitolaitosten kapasiteetti ei riitä. Koronaviruksen leviäminen on siis uhka myös tästä näkökulmasta.

Uhkadiskurssi näkyy sanavalinnoissa myös Novaja Gazetan artikkelin lopussa, kun kerrotaan tartuntatilastoista:

"За последние сутки в Москве выявили 157 новых случаев коронавирусной инфекции, всего в городе более 700 заболевших. Жертвами ранее неизвестной болезни стали четыре человека." (NG 27.3.2020b)

Päivittäiset tartuntaluvut kasvavat Moskovassa ja yhteensä koko kaupungissa on jo yli 700 tartuntatapausta. Tartuntalukujen kasvu representoi uhkaa. Lisäksi tautiin kuolleista puhutaan tekstissä ”aiemmin tuntemattoman taudin uhreina” (*жертвами ранее неизвестной болезни*). ”Tuntematon tauti” antaa lukijalle mielikuvan vaarasta. Myös sanavalinta ”uhri” luo pahaenteistä kuvaa ja edustaa siksi uhkadiskurssia.

Uhkadiskurssia näkyy paljon Novaja Gazetan lyhyehkössä artikkelissa, jossa kerrotaan, että koronaviruspandemian vuoksi vapaapäiviä on jatkettu 1. toukokuuta saakka.

"В России из-за пандемии коронавируса до 1 мая продлен режим нерабочих дней. В соответствии с ним многие предприятия закрыты, ресторанам и кафе разрешено работать только навынос и на доставку, а граждане могут выходить из дома только в случае крайней необходимости." (NG 25.4.2020)

Uhka on edelleen olemassa, koska vapaapäiviä jatketaan. Lisäksi vapaapäiviin lukeutuu rajoituksia, kuten että kahvilat ja ravintolat saavat tarjota vain noutoruokaa ja kotiinkuljetuksia. Artikkelin mukaan kansalaiset voivat poistua kotoaan ”vain hätätilanteessa” (*в случае крайней необходимости*). Tällä sanavalinnalla luodaan taas kuvaa valloillaan olevasta vaarasta. Lisäksi artikkelissa kerrotaan, että Venäjän federaation kuluttajansuoja- ja hyvinvointiviraston johtajan mukaan tiukkoja rajoituksia on tarpeen jatkaa vielä kahdella viikolla.

"Глава Роспотребнадзора Анна Попова накануне говорила о необходимости продлить жесткие ограничения еще как минимум на две недели." (NG 25.4.2020)

Uhkadiskurssi käy ilmi tarpeesta jatkaa rajoituksia, ja se korostuu, kun puhutaan ”tiukoista” rajoituksista (*жесткие ограничения*).

RIA Novostin viimeinen artikkeli on lyhyt, mutta siitä huolimatta siitäkin löytyy uhkadiskurssin käyttöä. Artikkelin mukaan Putin julisti vapaapäivien jatkuvan toukokuun pyhien loppuun asti. Lisäksi hän kertoo, että tavallisesti monet ottavat toukokuun pyhien välipäivät myös vapaaksi ja sanoo, että sitä suuremmalla syyllä nyt ei saa ottaa riskiä: *"А сейчас тем более нельзя рисковать"* (RN 28.4.2020). Saman päivän Novaja Gazetan artikkelissa mainitaan sama asia:

"А сейчас тем более нельзя рисковать. Считаю правильным, объявить эти три дня нерабочими." (NG 28.4.2020)

Putin julistaa myös välipäivät palkalliseksi lomaksi koronaviruksen torjumisen vuoksi. Loman jatkamisen itsessään voi tunnistaa uhkadiskurssiksi, mutta kuten aiemmin todettua, myös sanavalinta ”ottaa riski” (*рисковать*) liittyy selvästi uhkaan.

"Нельзя забегать вперед — рискуем откатиться назад." (NG 28.4.2020)

Lisäksi Novaja Gazetan artikkelin mukaan ”ei saa juosta eteenpäin, koska olemme vaarassa luiskahtaa takaisin”. Tässä katkelmassa uhka näkyy selkeästi vaarana palata takaisin huonompaan tilanteeseen, kun on päästy jo kohti parempaa. Sanavalinta ”luiskahtaa” (*откатиться*) kuvastaa nopeaa pudotusta ja korostaa tilanteen vakavuutta.

Uhkadiskurssi näkyy uutisartikkeleissa sanavalintojen lisäksi myös tartunta- ja uhrilukujen tiedottamisena. Tämä oli arvatenkin yksi useimmiten ilmenevistä uhkadiskurssimuodoista. Monessa analyysiin valikoituneessa artikkelissa kerrotaan kyseisen hetken tartuntatilanteesta.

"В России, по последним данным, выявлено 658 случаев заболевания коронавирусом. На сегодняшний день COVID-19 зарегистрирован в 55 регионах страны, а больше всего заболевших находятся в Москве. По всей стране введен режим повышенной готовности, власти призывают граждан минимизировать социальные контакты." (NG 25.3.2020)

Tässä Novaja Gazetan artikkelin katkelmassa kuvaillaan koronatilannetta ja tartuntamääriä Venäjällä. Artikkelissa annetaan täsmällinen tartuntaluku koko Venäjän alueelta ja kerrotaan, että suurin osa tapauksista on Moskovassa. Lisäksi kerrotaan, että koko maassa on otettu käyttöön parannettu valmiusjärjestelmä, ja viranomaiset kehottavat kansalaisia minimoimaan sosiaaliset kontaktit. Venäjän koronavirustilanne representoidaan artikkelissa vakavasti otettavana kriisitilanteena ja lukija saa jälleen mielikuvan koronaviruksesta uhkana.

Tilanteen vakavuus tulee esiin myös seuraavassa Novaja Gazetan artikkelissa, jossa kerrotaan, että päivittäiset tartunnat ovat Venäjällä kasvussa. Aikaisemmin uusia tartuntoja oli päivittäin 30-70, nyt kahden edellisen päivän aikana kasvu on noussut yli 150 uuteen tartuntaan:

"В настоящий момент в России подтвердились 840 случаев заражения коронавирусом: с начала прошлой недели ежедневно выявляли от 30 до 70 новых случаев, но в последние два дня прирост составлял больше 150 человек. Заболевших выявили уже в 56 регионах." (NG 27.3.2020a)

RIA Novostin artikkelissa kerrotaan yleisesti koronaviruksesta ja Venäjän tartuntatapauksista:

"ВОЗ 11 марта объявила пандемию нового коронавируса в мире. По последним данным ВОЗ, в мире заражены уже более 570 тысяч человек, свыше 26 тысяч человек скончались. В России, по данным на 29 марта, зарегистрировано 1534 случая заболевания, выздоровели 64 человека, восемь умерло." (RN 30.3.2020)

Artikkelissa sanotaan, että WHO julisti koronaviruksen pandemiaksi 11. maaliskuuta. Virus on siis uhka kaikkialla maailmassa, koska se on saavuttanut koko maailman väestön. Uhkadiskurssi näkyy myös tartuntatilastoista: Viimeisimpien WHO:n tietojen mukaan maailmassa yli 570 000 ihmistä on jo saanut tartunnan ja yli 26 000 ihmistä on kuollut. Lisäksi kerrotaan, että 29. maaliskuuta Venäjällä rekisteröitiin 1534 tartuntatapausta, 64 ihmistä toipui taudista ja kahdeksan kuoli.

Aiempien esimerkkien tapaan uhkadiskurssi näkyy seuraavien Novaja Gazetan artikkeleista, joissa kerrotaan lisääntyneistä tartunta- ja kuolemantapauksista:

"По последним данным, число подтвержденных случаев заражения COVID-19 в России превысило 2,7 тысячи, более 20 человек скончались." (NG 1.4.2020)

"На сегодняшний день в России зафиксировано более 3,5 тысяч случаев заражения коронавирусной инфекцией. 30 пациентов с подтвержденным COVID-19 скончались." (NG 2.4.2020)

Ensimmäisen artikkelin mukaan vahvistettujen COVID-19-infektiotapausten määrä Venäjällä on yli 2 700 ja yli 20 ihmistä on kuollut. Toisen artikkelin mukaan Venäjällä on yli 3 500 koronavirusinfektiota ja 30 koronaviruspotilasta on kuollut. Ottaen vielä huomioon sen, että nämä artikkelit on julkaistu peräkkäisinä päivinä, luvut ovat kasvaneet huomattavasti. Näin mielikuva koronaviruksesta uhkana korostuu.

Uhkadiskurssi näkyy jälleen tartunta- ja uhrilukuina seuraavissa artikkeleissa:

"Карантин в Испании ввели с опозданием, поэтому сейчас в стране почти 118 тысяч случаев заражения и почти 11 тысяч жертв коронавируса. [...] В России выявили 4149 случаев заражения коронавирусом, 281 пациент выздоровели, 34 человека умерли. Всего в мире, по данным Всемирной организации здравоохранения, 900 тысяч заболевших, 46 тысяч скончались." (RN 3.4.2020)

RIA Novostin artikkelin mukaan Espanjassa karanteeni otettiin käyttöön viiveellä, joten maassa on nyt lähes 118 000 tartuntatapausta ja lähes 11 000 koronaviruksen uhria. Venäjällä havaittiin 4 149 koronavirustartuntatapausta, 281 potilasta toipui ja 34 ihmistä on kuollut. WHO:n mukaan koko maailmassa on 900 000 tapausta ja 46 000 on kuollut.

"Всего к 10 апреля число выявленных в России заражений приблизилось к 12 тысячам случаев. Лидерами остаются Москва и Подмосковье: в

совокупности на них приходится почти 8300 активных случаев, в столице накануне от осложнений умер 50-й пациент." (NG 10.4.2020)

Novaja Gazetan artikkelin mukaan 10. huhtikuuta mennessä Venäjällä havaittujen infektioiden määrä lähestyi 12 000 tapausta. Moskovan alueella on lähes 8 300 tartuntatapausta, ja edellisenä päivänä 50. potilas kuoli komplikaatioihin.

"По последним данным ВОЗ, заразились более двух с половиной миллионов человек, почти 176 тысяч умерли. <...> В России выявили более 68 тысяч заразившихся коронавирусом (за последние сутки — 5849), 615 человек скончались, более пяти с половиной тысяч выздоровели. Больше всего заболевших в Москве — почти 37 тысяч." (RN 24.4.2020)

Tässä RIA Novostin artikkelin tartuntalukujen koosteessa on taas havaittavissa uhkadiskurssia. Artikkelin mukaan Venäjällä havaittiin yli 68 000 koronavirustartuntaa (viimeisen päivän aikana 5 849). Vaikutelma uhkasta korostuu, kun viimeisen päivän aikana havaitut tartunnat mainitaan erikseen sulkeissa.

"К 28 апреля в стране выявили больше 93 тысяч заболевших коронавирусом, по общему числу случаев Россия в последние дни обошла Китай и Иран, выйдя на восьмое место в мире." (NG 28.4.2020)

Viimeisen Novaja Gazetan artikkelin mukaan 28. huhtikuuta mennessä Venäjällä oli havaittu yli 93 000 koronavirustapausta. ”Venäjä on viime päivinä ohittanut Kiinan ja Iranin ja saavuttanut kahdeksannen sijan maailmassa tapausten kokonaismäärässä mitattuna.” Tässä katkelmassa uhkadiskurssi näkyy selvästi, kun kerrotaan Venäjän koronatapausten määrän kiihtyvistä kasvusta.

Koko 18 artikkelin aineistossa on vain kolme artikkelia, joista en tunnistanut lainkaan uhkadiskurssia. Näistä kaksi ovat RIA Novostin artikkeleita (RN 27.3.2020 & RN 11.4.2020) ja yksi Novaja Gazetan artikkeli (NG 31.3.2020).

5.1.2. Sodankäyntidiskurssi

Sodankäyntidiskurssi ei ole teksteissä niin selvästi hahmottuva kuin uhkadiskurssi, eikä sitä esiinny yhtä paljon. Valtaosassa analyysiin valikoituneista artikkeleista, joissa sodankäyntidiskurssi näkyy, se näkyy uhkadiskurssin tapaan sanastollisina valintoina. Yksinkertaisimmillaan sodankäyntidiskurssi näkyy sanavalinnoissa ja ilmaisutavoissa, jotka viittaavat koronavirusta vastaan käytävään taisteluun.

"В борьбе с инфекцией нельзя забывать о важности сохранения рабочих мест и доходов россиян." [...] "Ограничения в разных регионах позволили выиграть время, чтобы бороться с коронавирусом максимально эффективно." [...] "Путин предоставил главам российских регионов дополнительные полномочия для борьбы с пандемией." (RN 2.4.2020)

Tämän RIA Novostin artikkelin mukaan ”taistelussa infektiota vastaan” (*в борьбе с инфекцией*) ei saa unohtaa työpaikkojen ja tulojen säilyttämisen tärkeyttä venäläisille. Artikkelissa kerrotaan myös rajoitusten antaneen mahdollisuuden ”taistella koronavirusta vastaan” (*бороться с коронавирусом*) mahdollisimman tehokkaasti. Lisäksi artikkelin mukaan Putin antoi Venäjän alueiden päämiehille lisävaltaa ”taisteluun pandemiaa vastaan” (*для борьбы с пандемией*). Sanavalinnat ”taistelu” ja ”taistella”, joita tässä RIA Novostin artikkelissa käytetään paljon, viittaavat selvästi sodankäyntidiskurssiin.

Sodankäyntidiskurssi näkyy myös muissa sanavalinnoissa: *"Необходимо, чтобы [...] молодое поколение предприняло меры по уходу за пожилыми людьми."* (RN 25.3.2020a). Tämän RIA Novostin artikkelin mukaan nuoremman sukupolven ”on ryhdyttävä toimiin” vanhusten hoitamiseksi. Tämän olisi voinut ilmaista esimerkiksi niin, että nuoremman sukupolven pitää huolehtia vanhuksista, mutta käytetty sanavalinta ”on ryhdyttävä toimiin” antaa tilanteesta sotilaallisen kuvan. Toiseen RIA Novostin artikkeliin on nostettu Putinin puheesta katkelma, jossa hän kiittää lääkäreitä, jotka ovat ”maan puolustuksen eturintamassa”: *"Вы сейчас на переднем крае защиты страны"* (RN 25.3.2020b). Tämä on selvästi sodankäyntiin liittyvää kielenkäyttöä.

Taistelusanaston lisäksi sodankäyntidiskurssi näkyy aineistossa yhteisöllisyyden ja niin sanotun kannustuspuheen piirteinä.

"Это не внеочередной праздник, а ключевая мера борьбы с распространением новой коронавирусной инфекции. Но эта мера работает только при одном условии — если все мы вместе и каждый человек в отдельности будем соблюдать простое правило. Все девять дней надо просидеть дома — в квартире или на даче." (NG 27.3.2020b)

Pormestarin mukaan tämä ei ole poikkeuksellinen loma, vaan keskeinen toimenpide ”taistelussa” koronaviruksen leviämistä vastaan (*мера борьбы с распространением новой коронавирусной инфекции*). Kuten sanottua, ”taistelu” kuuluu sodankäynnin sanastoon. Lisäksi katkelmassa on huomattavissa sodankäynnille ominaista yhteisöllisyyttä ja kannustuspuhetta: ”jos me kaikki yhdessä ja kukin henkilö erikseen noudatamme yksinkertaista sääntöä” (*если все мы вместе и каждый человек в отдельности будем соблюдать простое правило*).

Samalla tavoin sodankäyntidiskurssi näkyy seuraavassa RIA Novostin artikkelissa:

"Я глубоко убежден, что любую борьбу с вирусами надо начать с себя, и в наших руках не допустить масштабного распространения вируса - подчеркнул парламентарий." (RN 25.3.2020a)

Parlamentaarikon mukaan taistelu viruksia vastaan alkaa itsestämme ja meidän käsissämme on estää viruksen laajamittainen leviäminen. Tässä katkelmassa sodankäyntidiskurssi näkyy jälleen sanavalinnassa ”taistelu viruksia vastaan” (*борьбу с вирусами*), sekä yhteisöllisyyden ilmaisuina: ”taistelu alkaa itsestämme” (*борьбу с вирусами надо начать с себя*) ja ”meidän käsissämme” (*в наших руках*). Tällainen kielenkäyttö on sodankäynnille tyypillistä kannustuspuhetta, jota näkyy myös Novaja Gazetan artikkelin seuraavassa katkelmassa:

"Давайте не будем поступать, полагаясь на наше русское "авось". Это касается каждого. Надо поберечь себя и своих близких." (NG 25.3.2020)

Tässä Putin sanoo, ettei saa luottaa venäläiseen tuuriin, vaan ”tämä koskee kaikkia” (*это касается каждого*) ja ”meidän täytyy” pitää huolta itsestämme ja läheisistämme (*надо поберечь себя и своих близких*).

Novaja Gazetan viimeisessä artikkelissa sodankäyntidiskurssi näkyy ilmaisuna, joka on otettu erilleen muusta tekstistä ja sen fonttikokoa on suurennettu: *"Нельзя забегать вперед — рискуем откатиться назад."* (NG 28.4.2020). ”Ei saa juosta eteenpäin – olemme vaarassa luiskahtaa takaisin”. Tämä katkelma on myös kannustuspuhetta. Se on rohkaisu ottaa rauhallisesti ja edetä askel kerrallaan.

Sanastollisten elementtien lisäksi sodankäyntidiskurssi voi liittyä itse uutisaiheeseen, kuten seuraavassa Novaja Gazetan katkelmassa:

"Военные проведут учения по противодействию коронавирусу на полигонах Западного и Центрального военных округов." (NG 27.3.2020a)

Puolustusministeriö ilmoitti armeijan suorittavan harjoituksia koronaviruksen torjumiseksi Länsi- ja Keski-sotilaspiirien harjoitusalueilla. Tässä katkelmassa sanasto liittyy selvästi sodankäyntiin, mutta sen lisäksi koko uutinen armeijan harjoituksista koronaviruksen torjumiseksi viittaa sodankäyntidiskurssiin.

Seuraavassa RIA Novostin artikkelissa sodankäyntidiskurssi ei ole niin selkeä, kuin aikaisemmissa esimerkeissä, mutta tunnistin sen seuraavasta katkelmasta:

"Кто не успел себе создать подушку безопасности, создать ее не успеет, но морально, я думаю, что многие к этому готовы." (RN 3.4.2020)

Artikkelin mukaan niillä, jotka eivät ole onnistuneet luomaan itselleen taloudellista puskuria, ei ole aikaa sitä luoda, mutta Pavel Gagarin uskoo, että ”monet ovat valmiita tähän” (*многие к этому готовы*). Tässä käytetty sanavalinta ”olla valmis” luo jossain määrin sotilaallista mielikuvaa.

Analyysiin valikoituneista artikkeleista yhteensä kymmenessä artikkelissa sodankäyntidiskurssia ei esiinny. Sodankäyntidiskurssi jakaantui uutissivustojen kesken tasaisesti, sillä niitä artikkeleita, joissa sodankäyntidiskurssia ei esiinny, on molemmissa uutissivustoissa yhtä monta: Novaja Gazetassa viisi (NG 31.3.2020, NG 1.4.2020, NG 2.4.2020, NG 10.4.2020 & NG 25.4.2020) ja RIA Novostissa viisi. (RN 27.3.2020, RN 11.4.2020, RN 30.3.2020, RN 24.4.2020 & RN 28.4.2020).

5.2. Valtadiskurssit

Millä tavoin valtaa käytetään hyväksi uutisoinnissa? Miten valtion, poliitikkojen ja presidentin valtaa tuodaan esiin diskurssien keinoin? Millainen kuva yleisölle annetaan johtajasta ja miten? Näihin kysymyksiin vastaavat sankaridiskurssi, pelkodiskurssi ja asiantuntijadiskurssi.

Putinin johtajuutta glorifioidaan selkeästi etenkin valtion lehden artikkeleissa, kuten luvussa 5.2.1 esitellään. Myös Venäjän asemaa muihin maihin verrattuna ylistetään ja maan poliittiset päätökset nostetaan jalustalle. Tämän kaltaiselle kielenkäytölle annoin nimeksi **sankaridiskurssi**. Sankaridiskurssille ominaista on teksti, jossa yleisölle yritetään saada mielikuva Putinista hyvänä johtajana ja että Venäjän poliittiset päätökset rajoituksista tulisi nähdä onnistuneina.

Yhdeksi valtakurssiksi tunnistin kielenkäyttötavan, jonka nimesin **pelkodiskurssiksi**. Pelkodiskurssi näyttäytyy koronauutisissa tavoilla, joilla yleisöön pyritään vaikuttamaan ikään kuin pelottelemalla. Uutisteksteissä, joissa pelkodiskurssia esiintyy, lukijaa pelotellaan yleensä jonkinlaisen rangaistuksen avulla. Näitä rangaistuksia ovat esimerkiksi läheisen sairastuminen ja valtion määräämät sakot karanteenin noudattamatta jättämisestä. Tämä kielenkäyttötapa liittyy myös vahvasti vallankäyttöön.

Uutisteksteissä viitataan paljon myös asiantuntijoiden puheeseen. Nimesin tämän diskurssin **asiantuntijadiskurssiksi**. Asiantuntijapuheen avulla uutisoinnissa pyritään argumentoimaan koronarajoitusten tärkeyttä. Tämä kielenkäyttötapa viittaa pääosin tekstikatkelmiin, jotka käsittelevät lääketieteellisiä piirteitä. Lisäksi asiantuntijapuhe näyttäytyy teksteissä pedagogisena tapana kertoa, miten virus leviää ja miten sitä voidaan ehkäistä.

5.2.1. Sankaridiskurssi

Karkeasti jaoteltuna uutisteksteissä näkyvä sankaridiskurssi liittyy joko Putinin sankaruuteen tai Venäjän valtion ja viranomaisten sankaruuteen. Jo pikaisella RIA Novostin artikkelin RN 25.3.2020b silmäilyllä voi huomata, että tässä valtion lehdessä Putinista ja hänen poliittisista päätöksistään kerrotaan kunnioittavaan ja jopa hieman

ylistävään sävyyn. Heti artikkelin alussa sankarin identiteetti annetaan Putinille, joka maan koronatilanteen vuoksi kääntyy kansan puoleen: *"обратился к нации из-за ситуации с коронавирусом в стране"* (RN 25.3.2020b). Putinin sankarin identiteetti jatkuu läpi koko artikkelin. Hänen kerrotaan peruuttaneen jopa Pietarin matkansa työstääkseen vetoomustaan, jonka tarve syntyi koronatilanteesta, sekä kansalaisten ja maan taloudellisesta tukemisesta:

"Путин в среду отменил поездку в Санкт-Петербург ради работы над обращением, потребность в котором возникла после совещаний по эпидемиологической ситуации и по вопросам поддержки граждан и экономики страны." (RN 25.3.2020b)

Matkan peruuttaminen ei ole tämän uutisen kannalta kovinkaan oleellista, ja vaikuttaa siltä, kuin lukijalle haluttaisiin näyttää Putinin ikään kuin uhrautuneen kansan ja maan puolesta jäämällä työskentelemään vetoomuksen parissa.

Artikkelin tekstissä Putinille on annettu hyvän ja maineikkaan johtajan identiteetti. Yksinkertaisimmillaan tämä näkyy sanastollisista valinnoista, joilla Putinista puhutaan: valtionpäämies ja Venäjän johtaja (*глава государства, российский лидер*). Artikkeleihin on nostettu Putinin puheesta lisäksi kohta, jossa hän kiittää lääkäreitä, jotka ovat ”maan puolustuksen eturintamassa”: *"Вы сейчас на переднем крае защиты страны"* (RN 25.3.2020b). Tämän nostaminen uutistekstiin luo kuvaa hyvästä johtajasta, joka on kiitollinen kansalaistensa toiminnasta ja panoksesta tällaisena vaikeana aikana.

Artikkeleihin on valittu myös kohta, jossa Putin pyysi kansalaisia ilmaisemaan mielipiteensä perustuslain äänestämisestä. Putin sanoo, että kansalaisten terveys on tärkein asia, ja ehdottaa äänestämisen lykkäämistä.

"Путин отметил, что не раз подчеркивал, что главное – это здоровье, жизнь и безопасность людей." (RN 25.3.2020b)

"Поэтому считаю, что голосование необходимо перенести на более позднюю дату." (RN 25.3.2020b)

Ensimmäisessä tekstikatkelmassa näytetään, että Putin välittää kansalaisistaan. Lisäksi näytetään, että kansalaisten mielipide on Putinille tärkeä. Sankaridiskurssi näkyy vahvasti Putinin johtajuudessa.

Putin omisti suuren osan vetoomuksestaan kansalaisten auttamiselle. Hän totesi, että tärkein tehtävä on varmistaa työmarkkinoiden vakaus ja estää työttömyyden nousu, ja että yritykset saavat apua valtiolta. Putin ilmoitti pitävänsä tarpeellisenä ”tehdä kaikki” kansalaisten tulojen tukemiseksi (*"Путин указал, что считает необходимым"*

сделать все для поддержки доходов граждан" (RN 25.3.2020b)) ja kehotti hallitusta seuraamaan jatkuvasti talouden tilannetta ja mukauttamaan toimenpiteitä tarvittaessa. Nämä seikat esiin nostamalla artikkeli rakentaa Putinin ja yleisön välille luottamuksellisen suhteen. Vaikuttaa siltä, kuin lukijalle haluttaisiin antaa hyvä ja luotettava kuva presidentistä.

Sankaridiskurssi liittyy Putinin johtajuuteen monessa muussakin artikkelissa. Joka kerta kun RIA Novostin artikkelissa RN 25.3.2020a puhutaan koronaviruksen leviämisen estämiseksi julistetusta lomasta, mainitaan samalla myös, että loma on presidentti Putinin julistama:

"Неделя выходных дней, объявленная президентом РФ, позволит принять предполагаемый в ближайшее время массированный удар коронавируса." (RN 25.3.2020a)

"В обращении к гражданам президент РФ Владимир Путин объявил, что следующая неделя в стране будет нерабочей с сохранением заработной платы." (RN 25.3.2020a)

"С точки зрения эпидемиологии, объявленная президентом выходная неделя позволит принять предполагаемый в ближайшее время массированный удар вируса по нашей стране более плавно и по возможности минимизировать риски заражения." (RN 25.3.2020a)

Tämä vaikuttaa siltä, kuin Putinia yritettäisiin tuoda mahdollisimman paljon esiin tekstissä. Myös näin Putinille luodaan sankarin identiteettiä.

Vaikka Putinin sankaruus on useimmin havaittavissa RIA Novostin artikkeleissa, sitä näkyy myös muutamassa Novaja Gazetan artikkelissa.

"Напомним, из-за пандемии коронавируса президент Владимир Путин объявил нынешнюю неделю нерабочей." (NG 1.4.2020)

Artikkelissa pyydetään ”palauttamaan mieleen”, että koronaviruspandemian vuoksi presidentti Vladimir Putin julisti tämän viikon vapaaviikoksi. Lukijaa muistuttamalla Putin tuodaan mukaan tähänkin uutiseen.

Tunnistin sankaridiskurssin myös Novaja Gazetan artikkelista, jossa kerrotaan Putinin päättäneen jatkaa vapaaviikkoa huhtikuun 30. päivään asti.

"По его словам, режим самоизоляции, который ввели на этой неделе, позволил выиграть время для упреждающих действий и мобилизации органов власти. [...] Также президент предоставил главам субъектов дополнительные полномочия, чтобы регионы сами могли принимать решения о том, какой режим будет действовать на их территории." (NG 2.4.2020)

Hänen mukaansa tällä viikolla käyttöön otettu karanteenijärjestelmä ”osti aikaa ennakoivaan toimintaan ja viranomaisten mobilisointiin” (*позволил выиграть время для упреждающих действий и мобилизации органов власти*). Lukijalle annetaan kuva siitä, että karanteenijärjestelmä on onnistunut. Vapaaviikon julistanut Putin saa jälleen sankarin viitan. Lisäksi artikkelin mukaan presidentti antoi alueiden johtajille lisävaltuuksia, jotta alueet voisivat itse päättää, millainen hallinto toimisi niiden alueella. Myös RIA Novostin artikkelissa kerrotaan Putinin antaneen alueiden johtajille lisävaltuuksia: *"Путин предоставил главам российских регионов дополнительные полномочия"* (RN 2.4.2020). Tämä maininta näyttää Putinin jälleen hyvässä valossa, koska hän on antanut lisää päätösvaltaa muille johtajille.

Samana päivänä ilmestyneissä Novaja Gazetan ja RIA Novostin artikkeleissa sankaridiskurssi näkyy katkelmassa Putinin puheesta:

"А сейчас тем более нельзя рисковать. Считаю правильным, объявить эти три дня нерабочими." (NG 28.4.2020)

"А сейчас тем более нельзя рисковать. Поэтому считаю правильным объявить эти три дня нерабочими с сохранением заработной платы." (RN 28.4.2020)

Koska ei saa ottaa riskiä koronaviruksen leviämisestä, Putin julistaa jatkoa lomapäiville. Sankaruus näkyy tässä kansan suojelemisena koronavirukselta.

Myös Venäjän valtion ja viranomaisten sankaruuden esiin tuominen on tavallisempaa RIA Novostin uutisteksteissä, kuin Novaja Gazetan teksteissä. RIA Novostin artikkelissa RN 25.3.2020 esiin nousee Venäjän onnistuminen: samalla kun Putin kertoo vetoimuksessaan huonosta maailmantilanteesta, hän sanoo, että Venäjä pystyy hillitsemään taudin laajaa ja nopeaa leviämistä.

"В России удастся сдерживать широкое и стремительное распространение болезни." (RN 25.3.2020b)

Tästä saa sellaisen käsityksen, kuin Venäjällä ei olisi niin suurta hätää, kuin muualla maailmassa, tai että Venäjällä asiat hoidetaan niin hyvin, ettei sen suurempaa riskiä ole päässyt syntymään. Tässä uutistekstissä Venäjän koronatilannetta ei representoida niin kriittisenä, kuin tilannetta muualla maailmassa. Venäjän tilanteesta mainitaan vain ohimennen yhdessä lauseessa, ikään kuin siitä ei haluttaisi puhua sen enempää. Kuitenkin, vertaamalla Venäjää maihin, joilla menee vallitsevan koronatilanteen kannalta huonommin, halutaan ehkä tuoda esiin sitä, miten juuri Venäjällä onnistutaan. Tämä taas

heijastuu poliittisiin päätöksiin rajoittaa viruksen leviämistä ja siihen, että nämä päätökset tulisi nähdä onnistuneina.

"Роструд запустил спецсервиса для обращения работников и работодателей, в том числе по вопросам оплаты труда в нерабочую неделю." (RN 30.3.2020)

Sankaridiskurssi näkyy myös tässä RIA Novostin artikkelissa, jonka mukaan Rostrud eli Venäjän federaation työvoimapalvelu käynnisti työntekijöille ja työnantajille erityisen palvelun, johon voi ottaa yhteyttä muun muassa vapaaviikkojen palkkakysymyksissä. Tällä annetaan lukijalle kuva siitä, että apua on saatavilla ja kansalaisten hyvinvoinnin eteen tehdään töitä. Tämän seikan esiin tuominen uutisessa nostaa Venäjän viranomaiset hyvään valoon.

Novaja Gazetan artikkelissa Venäjän federaation kuluttajansuoja- ja hyvinvointiviraston johtaja Anna Popovan mukaan vapaaviikon tulos on jo havaittavissa: *"результат нынешней нерабочей недели уже заметен"* (NG 1.4.2020). Tämä maininta antaa lukijalle jälleen kuvan onnistuneista poliittisista päätöksistä. Sankarin viitta on Venäjän johdolla ja viranomaisien päätöksiä ylistetään myös seuraavassa RIA Novostin artikkelin katkelmassa:

"Профессор профилактической медицины и общественного здравоохранения Университета Наварры в Испании Сильвия Карлос высоко оценила новые решения российских властей, направленных на борьбу с коронавирусом. [...] Есть примеры Китая, Италии и Испании. Цифры в России далеки от этих стран. [...] Естественно, с точки зрения руководства страны, кого спасать - народ или бизнесменов - конечно, спасать надо народ." (RN 3.4.2020)

Artikkelin mukaan Navarran yliopiston ennaltaehkäisevän lääketieteen ja kansanterveyden professori arvioi Venäjän viranomaisten uusia päätöksiä koronaviruksen torjumiseksi. Professorin mukaan on esimerkkejä Kiinasta, Italiasta ja Espanjasta, mutta ”Venäjän luvut ovat kaukana näistä maista” (*цифры в России далеки от этих стран*). Tässä lukijalle annetaan taas positiivinen kuva Venäjän onnistumisesta viruksen leviämisen estämisessä. Sankaridiskurssi näkyy artikkelissa myös Delovaya Rossiyan yleisneuvoston jäsen Pavel Gagarinin kommentissa: ”Kenet pitäisi maan johdon näkökulmasta pelastaa, kansa vai liikemiehet? – tietysti kansa.” (*с точки зрения руководства страны, кого спасать - народ или бизнесменов - конечно, спасать надо народ*). Tässä katkelmassa korostetaan kansan, eli lukijoiden tärkeyttä maan johdolle. Maan johto saa näin sankarin identiteetin. Lisäksi sanavalinta ”pelastaa” (*спасать*) viittaa osaltaan sankaridiskurssiin.

Seuraavan RIA Novostin artikkelin mukaan Venäjän federaation korkeimman oikeuden täysistunnon sihteerin Viktor Momotov lupasi, että korkein oikeus valmistelee pian vastauksia alempien tuomioistuinten kysymyksiin lainsäädännön soveltamisesta koronavirustartunnan leviämisen yhteydessä:

"Момотов пообещал, что Верховный суд РФ в ближайшее время подготовит ответы на вопросы нижестоящих судов о применении законодательства в условиях распространения коронавирусной инфекции." (RN 11.4.2020)

Tekstissä nousee esiin se, että korkein oikeus auttaa alempia tuomioistuimia. Tässä katkelmassa tuomioistuinten auttaminen on sankariteko.

Tunnistin sankaridiskurssin seuraavan RIA Novostin artikkelin kansalaisille kohdistetusta ”palkinnosta”:

"Если в праздничные дни уровень самоизоляции останется высоким, то местные власти снимут запрет на посещение кладбищ, дадут возможность работать некоторым промтоварным магазинам и сделают другие послабления." (RN 24.4.2020)

Artikkelin mukaan, jos karanteenin taso pysyy korkealla, paikalliset viranomaiset poistavat hautausmaiden vierailukiellon, antavat joidenkin tavaratalojen työskennellä ja löysentävät muitakin rajoituksia. Toisin sanoen, jos kansa noudattaa karanteenia, joitain rajoituksia löysätään ikään kuin ”palkinnoksi”. Palkitseminen liittyy hyvään johtajuuteen, mikä taas näkyy tässä katkelmassa sankaridiskurssina. ”Palkinnon” tavoin merkki hyvästä johtamisesta ovat Novaja Gazetan artikkelissa mainitut ”kannustinmaksut”:

"Российский премьер Михаил Мишустин поручил министерствам и ведомствам подготовить предложения по поэтапной отмене ограничений для бизнеса, введенных из-за пандемии коронавируса. Среди других поручений — обеспечение стимулирующих выплат студентам 4-х и 5-х курсов медвузов, которые работают с зараженными коронавирусом." (NG 25.4.2020)

Artikkelin mukaan Venäjän pääministeri Mišustin määräsi ministeriöitä valmistelemaan ehdotuksia yritysten rajoitusten asteittaiseksi poistamiseksi. Lisäksi hän ohjeisti kannustinmaksujen myöntämisestä (обеспечение стимулирующих выплат) lääketieteellisten yliopistojen opiskelijoille, jotka työskentelevät koronavirustartunnan saaneiden ihmisten kanssa. Tässä katkelmassa sankaridiskurssi näkyy siis palkinnon tavoin kannustinmaksuina.

Sankaridiskurssi näkyy myös muissa Venäjän toimissa, joita on tehty koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi ja tartunnan saaneiden hoitamiseksi:

"Путин также рассказал, что российские производители в несколько раз увеличили производство аппаратов ИВЛ, средств защиты и лекарственных средств. Всего в России развернули 116 тысяч коек для лечения пациентов с COVID-19." (NG 28.4.2020)

Artikkelin mukaan venäläiset valmistajat ovat moninkertaistaneet suojaruusteiden ja lääkkeiden tuotannon, ja Venäjälle on sijoitettu yhteensä 116 000 vuodepaikkaa koronapotilaiden hoitoon. Tällainen kansalaisista huolehtiminen viittaa hyvään johtajuuteen ja sitä kautta sankaruuteen.

Sankaridiskurssia esiintyi uhkadiskurssin jälkeen seuraavaksi eniten aineistossa. Analyysiin valikoituneiden artikkelien joukossa on vain kuusi artikkelia, joista en löytänyt sankaridiskurssia. Näistä kuudesta muut olivat Novaja Gazetan artikkeleita (NG 25.3.2020, NG 27.3.2020a, NG 27.3.2020b, NG 31.3.2020 & NG 10.4.2020) yhtä lukuun ottamatta (RN 27.3.2020).

5.2.2. Pelkodiskurssi

Pelkodiskurssi ilmenee artikkeleissa kielenkäyttötapoina, joilla puhutaan muiden maiden huonosta koronatilanteesta ikään kuin varoittavana esimerkkinä:

"В Италии пошла лавина именно из-за упущенных первых недель, и далее уже разразился пик заболевания." (RN 25.3.2020a)

RIA Novostin artikkelissa mainitaan Italia, jossa taudin huippu puhkesi, koska ensimmäisinä viikkoina myöhästettiin rajoitustoimien kanssa (*из-за упущенных первых недель*). Samalla tavoin Seuraavassa RIA Novostin artikkelissa kerrotaan Espanjan tilanteesta:

"В Испании ввели с опозданием, поэтому сейчас в стране почти 118 тысяч случаев заражения и почти 11 тысяч жертв коронавируса." (RN 3.4.2020)

Artikkelin mukaan karanteeni Espanjassa otettiin käyttöön viiveellä (*ввели с опозданием*), joten maassa on nyt lähes 118 000 tartuntatapausta ja lähes 11 000 koronaviruksen uhria. Italian tilannetta kuvailemalla lukijalle annetaan mielikuva siitä, että jollei rajoitustoimiin ryhdytä ensi tilassa, taudin huippu puhkeaa myös Venäjällä. Espanjan tilanteen nostaminen artikkeliin herättää lukijassa pelon siitä, että jos

karanteenin aloittaminen viivästyy, Venäjän kohtalo voi olla sama kuin Espanjan. Lukijaa ikään kuin pelotellaan noudattamaan rajoituksia. Tällaisen kielenkäytön yhdistän pelkodiskurssiin.

Tunnistin pelkodiskurssiksi myös artikkeleista katkelmia, joissa kerrotaan karanteenin valvomisesta ja rangaistuksista, joita annetaan karanteenin noudattamattomuudesta. Liikenteen rajoittamisesta ja karanteenimääräyksistä kerrotaan seuraavassa katkelmassa Novaja Gazetan artikkelista:

"На месте ограничат движение транспорта и введут карантин для жителей – для его соблюдения организуют патрулирование местности с применением беспилотников и камер видеонаблюдения." (NG 27.3.2020a)

Karanteenia valvotaan droneilla ja valvontakameroilla. Karanteenin valvominen saattaa aiheuttaa lukijassa tietynlaista pelon tunnetta, koska valvominen liittyy ihmisen kontrollointiin.

Kuten aiemmin totesin, tietynlainen uhkailu erilaisilla rangaistuksilla kuuluu pelkodiskurssiin. Novaja Gazetan artikkelissa pelkodiskurssi osui silmiini heti otsikosta: *"В Мосгордуме предложили штрафовать за нарушение режима самоизоляции на 4 тысячи рублей"* (NG 31.3.2020) Moskovan kaupungin duuma ehdotti 4000 ruplan sakkoa karanteenin rikkomisesta. Sakon määräämisen avulla yritetään saada kansalaiset tottelemaan rajoituksia. Tällainen konkreettinen rangaistus herättää lukijassa pelkoa.

"Если правонарушение было совершено повторно или с использованием автомобиля, то сумма штрафа увеличится до 5 тысяч рублей. [...] Максимальный административный штраф за побег из-под карантина составит 40 тысяч рублей, а в случае заражения окружающих нарушителю может грозить до семи лет лишения свободы." (NG 31.3.2020)

Jos karanteenin rikkomisen tapahtuu toistuvasti tai autolla, sakon määrä on 5000 ruplaa. Edellisen esimerkin tapaan rangaistus kuuluu vahvasti pelkodiskurssiin. Lisäksi tässä katkelmassa käytetään sanaa ”rikos” (*правонарушение*), jolla karanteenin rikkomisen saadaan kuulostamaan vielä tuomittavammalta teolta. Vakavan sävyn antaa myös sana ”pakeneminen” (*побег*). Karanteenista karkaamisesta voi saada maksimissaan 40 tuhannen ruplan sakot ja jos karkaaja tartuttaa toisen, syyllinen voi joutua jopa seitsemän vuoden vankeuteen. Tässäkin katkelmassa pelkodiskurssi näkyy selvästi ankarina rangaistuksina.

Lisää sakotukseen ja sitä kautta pelkodiskurssiin liittyvää kielenkäyttöä on seuraavassa RIA Novostin artikkelin katkelmassa:

"Тем, кто пренебрегает введенными мерами, грозит штраф. [...] За нарушение режима самоизоляции будут штрафовать москвичей, которые собираются большими группами." (RN 2.4.2020)

Ne, jotka laiminlyövät käyttöön otetut toimenpiteet, saavat sakon. Moskovalaiset, jotka kokoontuvat suurissa ryhmissä, saavat sakon. Edellisten esimerkkien tavoin myös tässä tekstikatkelmassa pelkodiskurssi näkyy rangaistuksina.

Pelkodiskurssi näkyy pelotteluna ja eräänlaisena rangaistuksena myös RIA Novostin artikkelissa, jonka mukaan missään tapauksessa ei saa mennä lasten kanssa isoäitien luokse, koska lapset ovat usein oireettomia viruksen kantajia tietämättä, että ovat sairaita.

"Ни в коем случае не надо ходить с детьми к бабушкам – дети очень часто являются бессимптомными носителями вируса, не зная, что они больны." (RN 25.3.2020a)

Kun puhutaan ”isoäidin” altistumisesta virukselle, vedotaan lukijan tunteisiin. Isoäidin sairastuminen on tässä ikään kuin rangaistus, jos kieltoa ei noudateta. Tämän seikan nostamisella uutiseen pyritään siihen, etteivät ihmiset vierailisi sukulaistensa luona: lukijalle herää pelko sukulaisen sairastuttamisesta.

Pelkodiskurssi näkyy myös seuraavassa RIA Novostin katkelmassa: *"Кто не успел себе создать подушку безопасности, создать ее не успеет"* (RN 3.4.2020). Artikkelin mukaan se, joka ei ole ehtinyt luoda itselleen taloudellista puskuria, ei ehdi sitä luomaan. Tämä aiheuttaa pelon tunnetta etenkin sille osalle yleisöstä, joka ei ole ehtinyt luomaan itselleen puskuria.

Novaja Gazetan artikkelissa pelkodiskurssin voi tunnistaa osiosta, jossa kerrotaan lisätyistä rajoituksista.

"В Чувашии и Оренбурге и нескольких других городах обязали проходить двухнедельную самоизоляцию всех приезжающих (где-то это коснулось только пассажиров, прибывающих из Москвы и Петербурга)." (NG 10.4.2020)

Artikkelin mukaan useissa kaupungeissa vierailevat määrättiin kahden viikon karanteeniin, ja jossain määrin tämä koski vain Moskovasta ja Pietarista saapuvia matkustajia. Pelkodiskurssi näkyy tässä tavallaan myös eräänlaisena rangaistuksena. Rangaistus on karanteeni, johon joutuu, jos vierailee muissa kaupungeissa.

Tunnistin pelkodiskurssin myös RIA Novostin artikkelista, jossa senaattori kertoo, että jos tapausten määrä ei vähene merkittävästi, lomaa jatketaan toukokuun loppuun asti.

"А если число заболевших серьезно не снизится, то его продлят и до конца месяца, добавил сенатор. Он подчеркнул, что меры, введенные в России, достаточно жесткие, но они абсолютно оправданы. [...] И сорваться в сегодняшней ситуации просто недопустимо, иначе все, что наработано, все труды, которые были вложены, и все старания дисциплинированных людей могут пойти насмарку." (RN 24.4.2020)

Tässä tekstikatkelmassa uhataan jälleen rangaistuksella, joka tässä tapauksessa on loman mahdollinen jatkuminen. Lisäksi katkelman mukaan senaattori korostaa Venäjällä käyttöön otettujen toimenpiteiden olevan ”melko ankaria, mutta täysin perusteltuja” (*достаточно жесткие, но они абсолютно оправданы*). Yhdistin tämän kielenkäytön toimenpiteiden ankaruudesta myös pelkodiskurssiin. Lisäksi Venäjän federaation kuluttajansuoja- ja hyvinvointiviraston johtaja Anna Popovan mukaan, jos karanteenin noudattamista rikotaan toukokuun pyhien ajalla, kaikki mitä tähän asti on ponnisteltu, ”valuu viemäriin” (*пойти насмарку*). Tässä lukijaa yritetään saada noudattamaan karanteenia juhlapyhistä huolimatta kertomalla, että muussa tapauksessa tähän asti tehty suuri työ menee hukkaan. Tämä huono seuraus tottelemattomuudesta voidaan mieltää jonkinlaiseksi rangaistukseksi, jolloin se yhdistyy pelkodiskurssiin.

Samalla tavoin myös RIA Novostin seuraavassa katkelmassa pelkodiskurssi liittyy huonoilla seurauksilla pelotteluun:

"Уровень заболеваемости, уровень готовности наших медицинских учреждений [...] не позволяет все-таки сейчас снимать ограничения, в которых мы живем." (RN 24.4.2020)

Artikkelin mukaan sairastuvuuden taso ja hoitolaitosten valmiustaso eivät salli nyt poistaa rajoituksia. Jos rajoitukset poistettaisiin, hoitolaitosten kapasiteetti ei siis riittäisi, koska sairastuvuuden taso on jo nyt niin korkea. Seuraukset voisivat olla tuhoisat.

Pelkodiskurssi ei ollut aineistossa niin yleinen kuin uhka- ja sankaridiskurssit. Aineistossa on yhteensä 11 artikkelia, joista pelkodiskurssia ei löytynyt. Näistä kuusi oli Novaja Gazetan artikkeleita (NG 25.3.2020, NG 27.3.2020b, NG 1.4.2020, NG 2.4.2020, NG 25.4.2020 & NG 28.4.2020), ja viisi RIA Novostin artikkeleita (RN 25.3.2020b, RN 27.3.2020, RN 30.3.2020, RN 11.4.2020 & RN 28.4.2020).

5.2.3. Asiantuntijadiskurssi

Asiantuntijadiskurssi näkyy heti Novaja Gazetan ensimmäisen artikkelin (NG 25.3.2020) sanavalinnassa, jossa koronaviruksen aiheuttamaa tautia kutsutaan sen lääketieteellisellä nimellä ”COVID-19”. Tämä on yksinkertaisin esimerkki tämän tutkielman asiantuntijadiskurssista. Asiantuntijadiskurssi on ilmeinen myös RIA Novostin artikkelin katkelmassa:

"Специалисты установили, что возбудителем болезни стал новый коронавирус, позже заболевание получило официальное название COVID-19." (RN 30.3.2020)

Tekstissä mainitaan ”asiantuntijat”, jotka havaitsivat, että uudesta koronaviruksesta tuli taudin aiheuttaja. ”Myöhemmin taudille annettiin virallinen nimi COVID-19”. Tämä on selvästi tieteellistä asiantuntijapuhetta. Myös taudin lääketieteellinen nimi COVID-19 on mainittu.

Asiantuntijadiskurssi näkyy RIA Novostin artikkelin katkelmassa, jossa kerrotaan, että lapset ovat usein oireettomia viruksen kantajia:

"Дети очень часто являются бессимптомными носителями вируса, не зная, что они больны." (RN 25.3.2020a)

Tämä on lääketieteellistä asiantuntijapuhetta, jossa on havaittavissa lisäksi pedagogista kielenkäyttöä kerrottaessa lukijalle, miten virus leviää ja miten leviämistä voidaan ehkäistä. Asiantuntijuus välittyy samalla periaatteella RIA Novostin artikkelista, jossa muistutetaan, että virus välittyy myös sellaisten ihmisten kautta, joilla ei ole oireita:

"Надо напомнить, что он передается в том числе через людей, у которых не проявляются симптомы." (RN 3.4.2020)

Asiantuntijapuhe näkyy sakotuksen lainsäädäntöä koskevassa tekstissä seuraavassa Novaja Gazetan artikkelissa:

"Депутаты Мосгордумы внесли законопроект о штрафах в КоАП Москвы для жителей города, нарушивших режим самоизоляции. В государственном правовом управлении аппарата Думы уже одобрили его." (NG 31.3.2020)

Artikkelin mukaan duuman varapuheenjohtajat ovat esittäneet sakkoja koskevan lakiesityksen karanteenijärjestelmää rikkoneille kaupunkilaisille ja tämä esitys on jo hyväksytty valtion lakiosastossa. Tällainen kielenkäyttö on asiantuntijamaista. Samalla tavalla myös RIA Novostin artikkelissa asiantuntijadiskurssi näkyy lainsäädännöllisistä seikoista:

"Процессуальные сроки не будут исчисляться в нерабочие дни, введенные ради борьбы с распространением коронавируса, заявил секретарь пленума Верховного суда РФ Виктор Момотов на виртуальном Петербургском международном юридическом форуме "9 1/2: Законы коронавируса". (RN 11.4.2020)

Tässä katkelmassa korkein oikeus selventää lomasta johtuvien menettelyaikojen laskemista: Venäjän federaation korkeimman oikeuden täysistunnon sihteerin mukaan vapaapäivät eivät sisälly määräaikoihin.

Tunnistin artikkeleista paljon asiantuntijadiskursseja, joissa on lääketieteellisen kielen piirteitä.

"По данным ведомства, сейчас у 20% пациентов с коронавирусом в России нет симптомов, у 14% наблюдаются признаки пневмонии." (NG 1.4.2020)

Tässä Novaja Gazetan artikkelissa kerrotaan, että ministeriön mukaan 20 prosentilla Venäjän koronaviruspotilaista ei ole oireita ja 14 prosentilla on merkkejä keuhkokuumeesta. Tekstin asiantuntijadiskurssi näkyy ministeriön tieteellisenä tiedotuksena, jossa kerrotaan potilaiden keuhkokuumeoireilusta. Myös viimeisessä Novaja Gazetan artikkelissa on asiantuntijapuhetta koronapotilaiden keuhkokuumeoireilusta, jonka tunnistin edellisen tavoin asiantuntijadiskurssiksi:

"Пневмония развивается сейчас только у 20% заболевших (тогда как в начале месяца их было 25%). В тяжелой же форме пневмония протекает у 5% пациентов." (NG 28.4.2020)

Artikkelin mukaan keuhkokuume kehittyi nyt vain 20 prosentilla potilaista, kun taas kuukauden alussa sitä oli 25 prosentilla. Vaikeassa muodossa keuhkokuume esiintyy viidellä prosentilla potilaista. Lisäksi viruksen itämisajan kerrotaan olevan 14 päivää: *"Период инкубации для вируса — 14 дней"* (NG 1.4.2020 & NG 2.4.2020). Tämä on selvästi lääketieteellistä asiantuntijuutta. Edellä mainituissa Novaja Gazetan artikkeleissa (NG 28.4.2020, NG 1.4.2020 & NG 2.4.2020) viruksen aiheuttamasta taudista puhutaan lisäksi sen lääketieteellisellä nimellä ”COVID-19”.

Lisää asiantuntijapuhetta on tunnistettavissa seuraavasta katkelmasta:

"Больше половины регионов страны уже перешли в финальные стадии развития эпидемии." (NG 1.4.2020)

Tämän Novaja Gazetan artikkelin mukaan yli puolet maan alueista on jo siirtynyt ”epidemiologisen tilanteen (эпидемии) viimeiseen kehitysvaiheeseen”. Tässä tekstissä asiantuntijapuhe näkyy sanastollisina valintoina. Yhdistin sanavalinnan

”epidemiologinen” asiantuntijadiskurssiin, koska se on tieteellinen termi. Samaa tapaan RIA Novostin artikkelissa asiantuntijadiskurssi näkyi sanastollisena valintana:

"Спикер Совета Федерации Валентина Матвиенко отметила, что снимать ограничения будут, как только позволит санитарно-эпидемиологическая обстановка." (RN 24.4.2020)

Liittoneuvoston puhemies totesi, että rajoitukset poistetaan heti, kun terveys- ja epidemiologinen tilanne sen sallii. Sanavalinta ”terveys- ja epidemiologinen” (*санитарно-эпидемиологическая*) on myös tieteellinen termi, jonka yhdistin edellisen tavoin asiantuntijadiskurssiin. Lisäksi tässäkin artikkelissa puhutaan taudista sen lääketieteellisellä nimellä ”COVID-19”.

Kaiken kaikkiaan kahdeksasta artikkelista en tunnistanut lainkaan asiantuntijadiskurssia. Näistä neljä olivat Novaja Gazetan artikkeleita (NG 27.3.2020a, NG 27.3.2020b, NG 10.4.2020 & NG 25.4.2020) ja neljä RIA Novostin artikkeleita (RN 25.3.2020b, RN 27.3.2020, RN 2.4.2020 & RN 28.4.2020).

6. Pohdinta

Analyysin tuloksia on eritelty tarkemmin taulukossa 1. Analyysiin valikoituneita artikkeleita oli yhdeksän artikkelia lehteä kohden, eli kaiken kaikkiaan 18 artikkelia. Taulukosta 1 nähdään, kuinka monessa artikkelissa näkyy mitään diskurssia. Lisäksi taulukkoon 1 on eritelty, kuinka monessa katkelmassa näkyy mitään diskurssia, kun kaikki diskursseja sisältävät katkelmat kaikista analyysiin valikoituneista artikkeleista on laskettu yhteen. Esimerkiksi uhkadiskurssi näkyy Novaja Gazetan kahdeksassa artikkelissa yhteensä 15 katkelmassa.

		RIA Novosti		Novaja Gazeta	
Diskurssit		Artikkelien määrä	Katkelmien määrä	Artikkelien määrä	Katkelmien määrä
KRIISI-DISKURSSIT	Uhkadiskurssi	7	14	8	15
	Sodankäynti-diskurssi	4	5	4	4
VALTA-DISKURSSIT	Sankari-diskurssi	8	15	4	8
	Pelkodiskurssi	4	8	3	5
	Asiantuntija-diskurssi	5	6	5	10

Taulukko 1 Yhteenveto tutkimusaineiston diskursseista.

Analyysin perusteella uhkadiskurssi oli aineistossa hallitsevin ja voimakkaimmin näkyvä puhetapa. Sitä oli melkein kaikissa artikkeleissa, kolmea artikkelia lukuun ottamatta. Taulukosta 1 nähdään, että uhkadiskurssin käyttö oli tasaista molemmissa sanomalehdissä, mikä on aiheen kannalta ymmärrettävää. Toista kriisidiskurssia, sodankäyntidiskurssia näkyi aineistossa kaikkein vähiten, mutta melkein yhtä paljon molemmissa sanomalehdissä. Sodankäyntidiskurssia oli yhteensä vain kahdeksassa aineistoon valikoituneessa artikkelissa.

Taulukosta 1 voidaan päätellä, että kriisidiskurssit jakautuvat tasaisesti molempien sanomalehtien välillä: RIA Novostin 12 artikkelissa ja Novaja Gazetan 11

artikkelissa esiintyy kriisidiskursseja. Sen sijaan valtakurssien esiintymisessä uutissivustojen artikkelien välillä on vaihtelua.

Uhkadiskurssin jälkeen seuraavaksi eniten artikkeleissa näkyy sankaridiskurssia. RIA Novostin artikkeleissa näkyy melkein puolet enemmän sankaridiskurssia, kuin Novaja Gazetan artikkeleissa. Vasta viides Novaja Gazetan artikkeli NG 1.4.2020 oli ensimmäinen tämän uutissivuston artikkeli, jossa havaitsin sankaridiskurssin. Lisäksi Novaja Gazetassa sankaridiskurssi liittyi suurimmaksi osaksi Venäjän tekemiin toimiin, kun taas RIA Novostissa se liittyi useimmiten presidentti Putiniin.

Pelkodiskurssin jakautumisessa sanomalehtien välillä ei ole niin suurta eroa, kuin sankaridiskurssin tapauksessa, mutta myös tätä valtakurssin muotoa on nähtävissä enemmän RIA Novostin artikkeleissa. Asiantuntijadiskurssi taas sisältyy yhtä moneen RIA Novostin ja Novaja Gazetan artikkeliin, mutta kuten taulukosta 1 nähdään, Novaja Gazetan artikkeleissa sitä esiintyy paljon useammin.

Taulukosta 1 nähdään, että valtakurssseja on enemmän RIA Novostissa: RIA Novostissa valtakurssseja näkyy 17 artikkelissa ja Novaja Gazetassa 12 artikkelissa. Valtion lehdessä, RIA Novostissa vallankäyttö näkyi voimakkaasti, joten sen tunnistaminen oli helppoa. Novaja Gazetassa vallankäyttö ei näkynyt ihan niin selkeästi.

Jos ei oteta huomioon asiantuntijadiskurssia, valtakurssseja oli RIA Novostin artikkeleissa yhteensä 23 katkelmassa ja Novaja Gazetan artikkeleissa vain 13 katkelmassa. Ottaen lisäksi huomioon sen, että aineistoon valikoituneista artikkeleista yhdestä RIA Novostin artikkelista (RN 27.3.2020) en löytänyt mitään diskurssseja, vallankäytön ero on sanomalehtien välillä huomattava. Tämä olikin yksi tutkielmani kiinnostuksenkohteista, kun valitsin analysoitavaksi nämä kaksi toisistaan erilaista sanomalehteä: näkyykö valtion lehdessä enemmän vallankäyttöä kuin itsenäisessä lehdessä, ja eroaako vallankäytön tyyli lehtien välillä.

Kuten luvussa 4.1 totesin, Fairclough'n mukaan mediatekstien kielen analysointi havainnollistaa tiedotusvälineiden tarjontaa kolmelta kannalta: Miten maailma representoidaan? Minkälaisia identiteettejä on annettu ohjelman tai tarinan esiintyjille? Mitä suhteita on rakennettu osallistujien välille? (Fairclough 2002, 14.) Venäläisissä koronauutisissa maailmantilanne representoidaan epävakana ja koronavirus vakavana taudinaiheuttajana. Kuitenkin esimerkiksi RIA Novostin artikkelista RN 25.3.2020b sai enemmänkin sellaisen kuvan, kuin Venäjällä ei olisi niin suurta hätää koronaviruksen suhteen, kuin muualla maailmassa.

Analyysin edetessä aineistosta nousi esiin erilaisia identiteettejä. Lukijan identiteetti on hiljainen kuuntelija, kun päättäjät kertovat ohjeita. Lukijalla on myös oppijan rooli, siinä missä asiantuntijat opettajina kertovat koronaviruksen leviämisestä. Lukija on myös sääntöjen noudattaja, kun ylempi taho asettaa rajoituksia. Ylemmällä taholla olevat poliitikot, viranomaiset ja presidentti ovat identiteetiltään valta-asemassa olevia päättäjiä. Toimittajan tehtävä on antaa lukijalle tietynlainen käsitys käsiteltävästä aiheesta. Toimittaja on siis kielenkäyttäjä, joka erilaisin kielenkäytön keinoin välittää viestin ylemmältä taholta (päättäjät) alemmalle (lukijat).

Analyysin perusteella havaitsin myös erilaisia suhteita, joita rakentuu osallistujien välille. Presidentin ja yleisön välille rakentuu kunnioittava, sekä luottamuksellinen suhde. Kielenkäytöllä pyritään saamaan lukija kunnioittamaan presidenttiä ja luottamaan tähän, mutta kunnioitus on havaittavissa myös presidentin puolelta: hän on kiinnostunut kansalaisten mielipiteistä, ja kansalaisten hyvinvointi on hänelle tärkeä.

Tutkimusaineisto ja lähteet

Tutkimusaineisto

RIA Novosti (РИА Новости)

RN 25.3.2020a	В Госдуме оценили объявление следующей недели нерабочей
RN 25.3.2020b	Путин подписал указ о нерабочей неделе из-за коронавируса
RN 27.3.2020	Песков объяснил цель нерабочей недели
RN 30.3.2020	В России началась нерабочая неделя для профилактики коронавируса
RN 2.4.2020	Путин продлил нерабочие дни с сохранением зарплаты
RN 3.4.2020	Кремль назвал условие сокращения нерабочих дней в апреле
RN 24.4.2020	Песков прокомментировал возможность продления режима самоизоляции
RN 28.4.2020	Путин продлил нерабочие дни до конца майских праздников

Novaja Gazeta (Новая Газета)

NG 25.3.2020	Путин объявил следующую неделю нерабочей
NG 27.3.2020a	Минобороны проведет учения по локализации коронавируса. За соблюдением карантина будут следить беспилотники
NG 27.3.2020b	«Это не внеочередной праздник». Собянин призвал москвичей оставаться дома в нерабочую неделю
NG 31.3.2020	В Мосгордуме предложили штрафовать за нарушение режима самоизоляции на 4 тысячи рублей
NG 1.4.2020	Глава Роспотребнадзора: нерабочую неделю из-за коронавируса нужно продлить
NG 2.4.2020	Путин продлил режим нерабочих дней до конца апреля
NG 10.4.2020	Две трети регионов смягчили введенные из-за вспышки коронавируса ограничения
NG 25.4.2020	Мишустин поручил подготовить предложения по поэтапной отмене ограничений для бизнеса
NG 28.4.2020	Путин продлил нерабочие дни до конца майских праздников. Ограничения начнут снимать 12 мая

Tutkimuskirjallisuus ja asiakirjalähteet (muu kuin venäjänkielinen)

Arutunyan, Anna. 2009. *The Media in Russia*. Open University Press, New York.

Azhgikhina, Nadezha. 2018. Novaya Gazeta continues to be the watchdog of Russian Democracy. *The Nation*. <https://www.thenation.com/article/novaya-gazeta-continues-to-be-the-watchdog-of-russian-democracy/> [27.5.2020]

Bakanov, Roman. 2016. *Media Criticism in a Modern Russian Press: Formation and State*. Kazan Federal University.

Bofit. 2020. Viikkokatsaus 2020/15. https://www.bofit.fi/fi/seuranta/viikkokatsaus/2020/vw202015_1/ [15.4.2020]

Burtsov, Petri. 2020. Koronaviruksen takia eristetyssä Wuhanissa vallitsee "sotatila" – Varapääministeri: "Rintamakarkurit naulitaan historiallisen häpeän pylvääseen". *YLE*. <https://yle.fi/uutiset/3-11199272> [8.4.2020]

Fairclough, Norman. 2002. *Miten media puhuu*. Suomentaneet Blom, Virpi & Hazard, Kaarina. Tampere, Vastapaino. 2. Painos.

French, Richard. 2011. Political Capital. *Journal of Representative Democracy* 47/2011 (2). DOI: 10.1080/00344893.2011.581086. 215-230.

Hakkarainen, Kaisa. 2020. Maailman terveysjärjestö nosti koronaviruksen riskiluokituksen ”erittäin korkeaksi”. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006421864.html?share=040f471c539edc4563b02511f1d3b0c6> [8.4.2020]

Harding, Sue-Ann. 2012. *Beslan: Six stories of the siege*. Manchester University Press, Manchester.

Johns Hopkins University. 2020. COVID-19 Dashboard by the Center for Systems Science and Engineering (CSSE). https://gisanddata.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html?fbclid=IwAR25UIre_sHCYIHCuvhhzjL4lb4JkJSF8NKCUpWSdIP6dMRjcNsNRxp4V4CE#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6 [8.4.2020]

Jokinen, Arja – Juhila, Kirsi – Suoninen, Eero. 2016. *Diskurssianalyysi: teorian, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere, Vastapaino.

Kerttula, Anu. 2020. Näin Kiina rajoittaa koronaviruksen leviämistä: kaupunkeja eristetty, ryhmämatkat jäihin ulkomailla. *YLE*. <https://yle.fi/uutiset/3-11176512> [8.4.2020]

Manninen, Marja. 2015. Rahapula ajaa Venäjän liberaalilehden tauolle. *YLE*. <https://yle.fi/uutiset/3-7866596> [24.5.2020]

Manninen, Tea. 2020. Suomalaisasiantuntija HS:lle: uudet tiedot muuttavat koronaviruksen riskiarviota – "Kyse on kohtuullisen vakavasta taudista". *MTV Uutiset*. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/suomalaisasiantuntija-hs-lle-uudet-tiedot-muuttavat-koronaviruksen-riskiarviota-kyse-on-kohtuullisen-vakavasta-taudista/7702764#gs.38s7g1> [8.4.2020]

Niemeläinen, Jussi. 2020. Venäjä aloitti toimet estääkseen koronaviruksen leviämisen – Kiinan-raja pysyy suljettuna, hotelleissa erityistarkkailu, rokote kehitteillä. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006387369.html> [15.4.2020]

Pihlström, Sami. 2003. Sosiaalisen todellisuuden täsmäanalyysiä. *Tieteessä tapahtuu* 21/2003 (1). 57.

Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret. 1987. *Discourse and social psychology. Beyond attitudes and behaviour*. Lontoo, SAGE Publications.

Ruokangas, Perttu – Juntti, Marja-Liisa – Kajander, Riikka – Konttinen, Matti. 2020. Suomen ensimmäinen koronavirustartunta varmistui, THL: Tapaus valitettava, mutta ei odottamaton – Yle seurasi hetki hetkeltä. *YLE*. <https://yle.fi/uutiset/3-11181717> [8.4.2020]

Suomen tietotoimisto. 2020. Yksi kuollut tuntemattomaan sairauteen Kiinassa – muistuttaa virusta, joka surmasi satoja ihmisiä vuosituhannen alussa. *MTV Uutiset*. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/yksi-kuollut-tuntemattomaan-sairauteen-kiinassa-muistuttaa-virusta-joka-surmasi-satoja-ihmisia-vuosituhannen-alussa/7687686#gs.38tlms> [8.4.2020]

THL = Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Koronavirus COVID-19. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19> [8.4.2020]

Ulkoministeriö. 2020a. Suomi ulkomailla – sivustot, Venäjä. Tietoa Venäjän koronavirustilanteesta ja itärajan rajaliikenteen rajoittamisesta. https://finlandabroad.fi/web/rus/ajankohtaista/-/asset_publisher/TV8iYvdcF3tq/content/tiedote-ven-c3-a4j-c3-a4ll-c3-a4-oleskeleville-suomalaisille/384951 [15.4.2020]

Ulkoministeriö. 2020b. Suomi ulkomailla – sivustot, Venäjä. Moskovassa ja Moskovan alueella rajoitetaan merkittävästi ulkona liikkumista 30.3. alkaen. https://finlandabroad.fi/web/rus/ajankohtaista/-/asset_publisher/TV8iYvdcF3tq/content/moskovassa-ja-moskovan-alueella-rajoitetaan-merkitt-c3-a4v-c3-a4sti-ulkona-liikkumista-30.3.-alkaen/384951 [15.4.2020]

Vainio, Sara. 2020. Koronaviruksen aiheuttama tauti nostettiin yleis-vaarallisten tartuntatautien joukkoon – viruksesta voi tulla uusi kausi-influenssa, sanoo THL:n johtaja. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006406297.html?share=d8976be7bc34ebf9e7b21603c69bd436> [8.4.2020]

Valtioneuvosto. 2020. Rajoitukset ja suositukset koronaepidemian aikana. <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/rajoitukset-ja-suositukset> [26.11.2020]

WHO = World Health Organization. 2020. Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS). <https://www.who.int/csr/sars/en/> [9.4.2020]

Zassoursky, Ivan. 2004. *Media and Power in Post-Soviet Russia*. M.E. Sharpe, New York.

Zykov, Kirill. 2020. Coronavirus in Russia: The Latest News. *The Moscow Times*. <https://www.themoscowtimes.com/2020/04/16/coronavirus-in-russia-the-latest-news-april-16-a69117> [15.4.2020]

Tutkimuskirjallisuus ja asiakirjalähteet (venäjänkielinen)

Левада-центр. 2020. Российский медиаландшафт-2020. <https://www.levada.ru/2020/04/28/rossijskij-medialandshaft-2020/> [10.12.2020]

Правительство Российской Федерации. 2020. Официальная информация о коронавирусе России. <https://стопкоронавирус.рф/> [8.4.2020]

Президент России. 2020. Указ о мерах по повышению эффективности деятельности государственных СМИ. <http://www.kremlin.ru/events/president/news/19805> [13.4.2020]

РИА Новости. 2020. Распространение нового коронавируса. https://ria.ru/category_rasprostranenie-novogo-koronavirusa/ [13.4.2020]

Россия сегодня. 2020а. РИА Новости. <https://россиясегодня.рф/ria/> [13.4.2020]

Россия сегодня. 2020б. Сайт РИА Новости установил абсолютный рекорд по посещаемости. <https://россиясегодня.рф/news/20200402/92734.html> [13.4.2020]

Софийчук, Евгений. 2020. В России выявили первые два случая заражения коронавирусом. *ТАСС*. <https://tass.ru/obschestvo/7656549> [8.4.2020]

Kuvat

Burtsov, Petri. 2020. Koronaviruksen takia eristetyssä Wuhanissa vallitsee "sotatila" – Varapääministeri: "Rintamakarkurit naulitaan historiallisen häpeän pylvääseen". *YLE*. <https://yle.fi/uutiset/3-11199272> [8.4.2020]

Bofit. 2020. Viikkokatsaus 2020/15. https://www.bofit.fi/fi/seuranta/viikkokatsaus/2020/vw202015_1/ [15.4.2020]

Коронавирус как новостная тема: анализ материалов российских газет «РИА Новости» и «Новая газета»

В декабре 2019 года в Китае возникли случаи пневмонии, которые были диагностированы как респираторные инфекции, вызванные новым коронавирусом. В начале 2020 года новый коронавирус быстро распространился, достигнув всего населения мира. У большинства пациентов с коронавирусной болезнью (COVID-19) заболевание протекает легко, но зарегистрированы серьезные случаи, особенно среди тех, кто находится в группе риска. Коронавирус быстро распространяется и легко передается от человека к человеку. (ТНЛ 2020). Чтобы обеспечить емкость здравоохранения, распространение сдерживалось различными ограничительными мерами (Valtioneuvosto 2020).

Коронавирус, распространившийся в глобальную пандемию, быстро захватил и мировые СМИ. Эта диссертация посвящена новостям российской прессы об общенациональных нерабочих днях в России, объявленных в марте 2020 года президентом Владимиром Путиным для предотвращения распространения коронавируса. Сначала нерабочие дни с сохранением заработной платы длились неделю. Целью нерабочих дней было побудить россиян остаться дома и таким образом задерживать распространение вируса. (Zykov 2020.) Однако через неделю нерабочие дни были продлены до дня победы 9 мая (RN 28.4.2020).

В диссертации в качестве метода исследования используется дискурсивный анализ, при котором основное внимание уделяется тому, *как* язык используется для выражения вещей и *как* создаются вещи и явления (Jokinen *um.* 2016). Таким образом, дискурсивный анализ – это изучение использования языка и другой деятельности, передающей значение. Дискурсы, интерпретируемые в дискурсивном анализе, это системы значений, которые либо параллельны, либо конкурируют друг с другом. В зависимости от контекста, в котором встречается похожее на вид слово, фраза или утверждение, его можно интерпретировать по-разному. Например, человек, держащий нож, может быть поваром или убийцей, в зависимости от контекста. Таким образом, убийца и повар – системы значений человека с ножом, то есть дискурсы. (Jokinen *um.* 2016).

Норман Фэйрклаф, разрабатывавший критический дискурсивный анализ, считает, что этот метод анализа лучше всего подходит для анализа медиатекстов.

Поскольку эта диссертация анализирует российские новостные статьи, критический дискурсивный анализ используется как инструмент анализа. Социальные практики и способы использования языка связаны с причинно-следственными отношениями, которые в обычных обстоятельствах практически не замечаются. Учет этого означает «критичность» метода анализа. (Fairclough 2002, 75.) С точки зрения социальных наук, критический дискурсивный анализ исследует, как социальная власть и злоупотребления ею создаются, поддерживаются и противодействуются посредством использования языка, то есть текста и речи. (Fairclough 2002, 11).

Формулирование исходных гипотез, то есть исходных предположений, плохо подходит для дискурсивного анализа. Поэтому я не формулирую исходные гипотезы, а выдвигаю гипотезы из материала для более детального анализа по мере продвижения процесса исследования. Цель диссертации заключается в том, чтобы с помощью дискурсивного анализа выяснить, какие дискурсы используются при освещении выбранной новостной темы и как они, среди прочего, функционируют в качестве инструмента для реализации власти.

Первичный материал диссертации состоит из 18 статей, собранных в двух разных российских газетах «РИА Новости» и «Новая газета» с 25 марта по 30 апреля 2020 года. Критерием выбора этих газет является то, что они максимально отличаются друг от друга: РИА Новости - государственная газета, а Новую Газету можно назвать самой независимой газетой России. Период исследования был выбран с 25 марта по 30 апреля 2020 года, так как первая новость о нерабочих днях была опубликована 25 марта, и в первый раз, когда Путин объявил продлить нерабочие дни, они длились до конца апреля. В диссертации анализируется, как эти популярные российские новостные сайты сообщают об общенациональных нерабочих днях России, объявленных в марте 2020 года президентом Владимиром Путиным для предотвращения распространения коронавируса.

Исследовательский вопрос диссертации заключается в том, как о коронавирусе и, следовательно, объявленных общенациональных нерабочих днях сообщается на российских новостных сайтах, и есть ли различия в новостях между новостными сайтами. Диссертация дает представление о том, как выглядит освещение российских новостей в аналогичных кризисных ситуациях. Кроме того, в диссертации дается заключение о том, пишет ли российская государственная газета о вещах иначе, чем независимая газета, и насколько надежно сообщение в

российских новостях с этой точки зрения. С лингвистической точки зрения диссертация дает ответы на вопросы о роли языка и дискурса в передаче информации. В рамках социальных наук она дает представление о российских СМИ и политической системе.

Анализ материала

Я начала анализ с поиска интересных деталей в выбранных статьях и со сравнения языков, используемых в статьях. Чтобы идентифицировать дискурсы, я внимательно и подробно анализировала все новостные тексты, выбранные для диссертации, сначала отдельно, а затем путем сравнения лингвистических особенностей статей.

На основе анализа в новостное освещение включены дискурсы, которые я назвала следующим образом: Дискурсы кризиса включают дискурс угроза и дискурс войны. Коронавирус фигурирует в новостях как опасность и внешняя угроза. Использование языка, которое подчеркивает серьезность ситуации коронавируса, я называю **дискурсом угроза**. В российских новостях коронавирус фигурирует как враг, с которым борются и защищаются. Я называю этот дискурс **дискурсом войны**.

Дискурсы власти – это дискурс героя, дискурс испуга и дискурс эксперта. Лидерство Путина явно восхваляют, особенно в статьях в государственной газете. Положение России по сравнению с другими странами также высоко оценивается, и политические решения страны поднимают на пьедестал. Такое использование языка я называю **дискурсом героя**. **Дискурс испуга** – это использование языка, которое пытается повлиять на аудиторию посредством какого-то запугивания. Дискурс испуга часто сопровождается наказанием в той или иной форме, например, штрафами, налагаемыми государством за несоблюдение карантина. В новостных текстах также много отсылок к выступлениям экспертов. Я называю этот дискурс **дискурсом эксперта**.

Далее я привожу пример анализа в диссертации:

"За последние сутки в Москве выявили 157 новых случаев коронавирусной инфекции, всего в городе более 700 заболевших. Жертвами ранее неизвестной болезни стали четыре человека." (NG 27.3.2020b)

В этом тексте появляется дискурс угроза. В статье представлена информация о количестве заражений, и увеличение количества заражений представляет собой угрозу. Кроме того, умершие от болезни упоминаются в тексте как «жертвы ранее неизвестной болезни». «Неизвестная болезнь» дает читателю представление об опасности. Выбор слова «жертва» также создает зловещий образ и, следовательно, представляет собой дискурс угрозы.

Обсуждение результатов

В результате анализа выяснилось, что дискурсы кризиса равномерно распределяются между двумя газетами. Дискурс угроза был наиболее доминирующим и наиболее заметным способом выступления в материале. Дискурс угроза появлялся почти во всех статьях, за исключением трех статей. Использование дискурса угроза было равномерным в обеих газетах. Дискурс войны был наименее заметным в материале, но почти столько же в обеих газетах. Всего в восьми статьях появлялся дискурс войны.

Между статьями на новостных сайтах существует различие в возникновении дискурсов власти. Дискурс власти чаще встречается в РИА Новости, чем в Новой Газете. После дискурсов угроза, следующие по количеству дискурсов в статьях показывают дискурсы героя. В статьях РИА Новости дискурса героя почти вдвое больше, чем в статьях Новой Газеты. Более того, в Новой Газете дискурс героя во многом был связан с действиями России, а в РИА Новости он чаще всего ассоциировался с президентом Путиным.

В распределении дискурса испуга между газетами нет такой большой разницы, как в случае дискурса героя, но эту форму дискурса власти также можно больше увидеть в статьях РИА Новости. Дискурс эксперта, напротив, включен в столько же статей РИА Новости и Новой Газеты, но в тех статьях Новой Газеты, где встречается дискурс эксперта, это встречается гораздо чаще, чем в статьях РИА Новости. Кроме того, принимая во внимание, что я не нашла ни одного дискурса в одной из статей РИА Новости (RN 27.3.2020), разница в использовании власти между газетами значительна.